

Тэндэнцыі

Мінскае метро...
Праз дваццаць
адзін год.
Стар. 2

Кошт
у Беларусі
1 000 рублёў.

23 чэрвеня, 2005

Газета з Беларусі

BELARUS 21.BY
Беларусь on-line у Інтэрнэце

Спеўнік

Музыкі
Дзмітрыя Ровенскага
Стар. 7-8

Газета выходзіць
у другі і чацвёрты
чацвер месяца.

№ 24-25 (2946 — 2947)

Выдаецца з 1955 года

Голас Радзімы

Гасціёўня

Князеўны
Святаполк-
Мірскія
Іаланта
Вільконьска
Стар. 14

NEWS FROM BELARUS
page 3

Сладчына

Вяртанне купала

Праз два гады па-
сля пажару ў Ня-
свіжскім замку
там пабываў наш
карэспандэнт.
Ён стаў сведкам
падняцця і ўста-
лявання на башню
купала, аналагі-
чнага таму, што існаваў у XVI ста-
годдзі.

Стар. 10

Кантакты і дыялогі

Адбыўся IV Міжнародны
кангрэс беларусістаў.
Абраны новы старшыня.
Падрабязнасці на

стар. 5-6

Сурывыстычны атлас

"Птушыны
базар"
на Віліі
Стар. 9

Спорт

Плыўцы-амфібіі

Стар. 15

Да ўвагі чытачоў!

Наступны нумар газеты
"Голас Радзімы" выйдзе
14 ліпеня 2005 года

3 ліпеня — Дзень Незалежнасці Рэспублікі Беларусь

Беларусь заўсёды маладая

Калі людзі ствараюць сям'ю, гэта найбольш пераканаўчая прыкмета таго, што яны ўпэўнены ў заўтрашнім дні. Небывалая колькасць, больш як 500 пар з пачатку года зарэгістравалі шлюб толькі ў Першамайскім раёне Мінска. І вясельны бум працягваецца.

Для таго, каб гэтыя шчаслівыя маладыя маглі радавацца жыццём, было прынесена шмат ахвяр. 3 ліпеня Беларусь адзначае 61-ую гадавіну вызвалення ад фашыскай акупацыі, адсвяткуе свой Дзень Незалежнасці.

Дзень Незалежнасці — свята маладое, але ўжо склаўся свайго роду цырыманіял, які адрознівае гэту ўрачыстасць ад іншых знакавых для дзяржавы і грамадства падзей. Восі і сёлета будучы ўшанаваны тыя, хто ў апошні час зрабіў найбольш адчувальны ўклад ва ўмацаванні краіны.

Па традыцыі ў Мінску адбудзецца ўрачыстае шэсце ад Кастрычніцкай плошчы да плошчы Перамогі, ветэра-

ны вайны разам з Прэзідэнтам ускладуць да помніка Перамогі кветкі і вянкі, аддаючы даніну памяці героям і ахвярам вайны. З ускладання кветак і вянкоў да аб'яліскаў і помнікаў героям Вялікай Айчыннай пачнецца гэты знаменальны для кожнага беларуса дзень і ў іншых гарадах.

Асабліва яркі і запамінальным аб'яцае стаць святкаванне Дня Незалежнасці ў Мінску. У праграме — святочныя гуляніі, 11 Міжнародны лёгкаатлетычны марафон. Наведвальнікі "Горада майстроў" змогуць не толькі ўбачыць, але і набыць вырабы народных умельцаў, якія ім спадабаюцца. Незабывальным відовішчам стане парусная рэгата ў акваторыі ракі Свіслач.

Свята працягнецца далёка за поўнач. У 22.00 на Кастрычніцкай плошчы пачнецца маладзёжны бал, які прадоўжыцца да 4 гадзін.

Вячэрняе неба над Мінскам упрыгожыць салют.

Таццяна КУВАРЫНА.

Анонс

Ужо XIV "Славянскі базар у Віцебску"

Каля 100 мерапрыемстваў, у тым ліку 19 канцэртаў, падрыхтавана для гасцей XIV Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску". Аб гэтым паведзімі дырэктар форуму Радзівон Бас.

Праграма фестывалю зноў аб'яцае быць разнастайнай і насычанай. Традыцыйным застанецца шэраг праектаў, якія з'яўляюцца візітнай карткай фестывалю — адкрыццё і закрыццё форуму, Дні культуры Беларусі, Расіі, Украіны, "Зорны час" і іншыя. Рыхтуецца і некалькі сюрпрызаў. Так, упершыню пройдзе I Міжнародны фестываль лаўрэатаў фестывалей — членаў ФІДОФ. У ім прымуць удзел пераможцы розных міжнародных песенных конкурсаў з 13 краін свету. Беларусь прадставіць Пётр Ялфімаў — уладальнік Гран-пры мінулага года.

У дні фестывалю ў горадзе адбудуцца: пленэр рэзчыкаў-скульптараў па дрэву, прэзентацыя праекта у рамках якога пройдуць канцэрты майстроў мастацтваў Масквы, Санкт-Пецярбурга, Іерусаліма, гарадоў Польшчы.

Спецыяльна да 60-годдзя Вялікай Перамогі з дабрачынным канцэртам для ветэранаў вайны і працы выступіць Акадэмічны ансамбль песні і танца імя Аляксандрава. Мастацкія нумары ў гонар гэтай знамянальнай даты будучы выкана-

ны ў кожнай канцэртнай праграме.

У XIV Міжнародным фестывалі мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" прыме 3,5 тысячы гасцей з 35 краін, адзначыў Р. Бас. Па яго словах, самымі цікавымі мерапрыемствамі будучы адкрыццё і закрыццё фестывалю, а таксама конкурс маладых выканаўцаў эстраднай песні. Беларусь прадставяць дзве выканаўцы — Гюнэш Абасава і Паліна Смоллава. Ад астатніх краін-удзельніц будзе

па аднаму выканаўцу. Журы конкурсу ўзначаліць генеральны сакратар Міжнароднай федэрацыі фестывальных арганізацый Марыя Марэна (ЗША).

Насычаная рознымі мерапрыемствамі праграма чакае гасцей "Славянскага базара" ва ўсе дні форуму — з 15 па 21 ліпеня. У асвятленні фестывалю прымуць удзел звыш 100 журналістаў з розных краін свету, адзначыў Р. Бас.

Фота БелТА.

Беларусь-ТБ

Пашыраецца ўкраінская аўдыторыя тэлеканала "Беларусь-ТБ"

На буйнейшым украінскім форуме прафесійнага медыябізнесу — XI Кіеўскім міжнародным тэлерадыёкірмашы, які праходзіў з 31 мая па 2 чэрвеня, Белтэлерадыекампанія прадставіла тэлеканал "Беларусь-ТБ". Выставачны стэнд "Беларусь-ТБ" выклікаў вялікую цікавасць удзельнікаў і наведвальнікаў тэлерадыёкірмашы.

Галоўным вынікам удзелу ў выставе стала падпісанне генеральнага пагаднення паміж Белтэлерадыекампаніяй і ўкраінскай асацыяцыяй "Укртэле-святка" аб рэтрансляцыі праграм тэлеканала "Беларусь-ТБ", а таксама двух дагавораў на рэтрансляцыю тэлеканала з ААТ ТРК "Вікторыя" (Херсон) і ТАА "Айціві" (Марыупаль).

Разам з тым і іншыя ўкраінскія тэлерадыёкампаніі заявілі аб жаданні паказаць сваім тэлегледачам некаторыя праграмы тэлеканала. Так, за час работы тэлерадыёкірмашы больш 50 кабельных апэратараў Украіны выказалі зацікаўленасць у супрацоўніцтве з "Беларусь-ТБ".

Падрыхтавала Яна ГОМАН.

ААЗ	Беларусь	Германія	Іран	Кітай	Малдова	Расія	Туркменістан	Чэхія
Аргенціна	Бельгія	Данія	Італія	Куба	Мексіка	Румынія	Турцыя	Швейцарыя
Арменія	Бразілія	Егіпет	Казахстан	Кыргызстан	Нарвегія	Сербія	Узбекістан	Швецыя
Аўстралія	Венгрыя	ЗША	Канада	Латвія	Нідэрланды	Сірыя	Украіна	Эстонія
Аўстрыя	В'етнам	Ізраіль	Карэя	Лівія	ПАР	Славакія	Уругвай	Японія
Балгарыя	Вялікабрытанія	Індыя	(Паўднёвая)	Літва	Польшча	Славенія	Францыя	

"Голас Радзімы"
ў 52 краінах

Афіцыйна

Прэзідэнт Беларусі падпісаў указ, якім рэгулюецца дзейнасць свабодных эканамічных зон

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка 9 чэрвеня падпісаў Указ № 262 "Аб некаторых пытаннях дзейнасці свабодных эканамічных зон на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь". Аб гэтым БЕЛТА паведамілі ў прэс-службе Прэзідэнта.

Дакументам устанаўліваецца адзіны для ўсіх СЗЗ спецыяльны прававы рэжым (мытны, падатковы) дзейнасці на працягла перыяд, а таксама адказнасць суб'ектаў гаспадарання за парушэнне ўмоў работы ў гэтых зонах.

Прадугледжваецца таксама рэарганізацыя свабодных эканамічных зон па тэрытарыяльнай прымеце для выключэння непрыгодных і незадазейнічаных участкаў і магчымага ўключэння ў склад СЗЗ зямельных участкаў, якія маюць інжынерную інфраструктуру і плошчу не менш за 50 га.

Развіццё участкаў свабодных эканамічных зон плошчай менш за 50 га прыпыняецца, і на гэтых тэрыторыях рэжым СЗЗ абмяжоўваецца перыядам у 5 гадоў. Гэты тэрмін пры неабходнасці можа быць падоўжаны рашэннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Агульны кантроль за дзейнасцю СЗЗ ускладаецца на ўрад, Камітэт дзяржаўнага кантролю, адпаведныя аблвыканкамы і Мінскі гарвыканкам.

Адміністрацыям СЗЗ нададзены статус рэспубліканскай юрыдычнай асобы ў форме ўстановы, што ажыццяўляе свае паўнамоцтвы ў рамках

статута, які зацвярджаецца ўрадам. Устанаўліваецца вычарпальны пералік падатковых плацяжоў, якія будуць выплачвацца рэзідэнтамі ўсіх СЗЗ з адзінымі стаўкамі. Акрамя таго, вызначаецца, што спецыяльны прававы рэжым пашыраецца толькі на прадукцыю ўласнай вытворчасці рэзідэнтаў СЗЗ пры ўмове рэалізацыі яе на экспарт, а таксама на імпартазамы чужабытных тавараў па пераліку, узгодненаму з Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь. Адпаведная пастанова ўрада ўжо ўзгоднена з кіраўніком дзяржавы і будзе прынята Саветам Міністраў у бліжэйшы час.

Прыняцце гэтага ўказа будзе садзейнічаць стварэнню аднолькавых умоў для развіцця свабодных эканамічных зон, кампактнаму размяшчэнню іх рэзідэнтаў, прыцягненню інвестыцый, утварэнню новых рабочых месцаў, укараненню новых тэхналогій, нарошчванню экспартнага патэнцыялу краіны, адзначылі ў прэс-службе Прэзідэнта.

Паводле паведамленняў прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і БЕЛТА.

Прэзентацыя новага сумеснага прадпрыемства

Прэзентацыя інжынерна-вытворчага комплексу для вырабы сістэм воданарыхтоўкі і водачысткі новага сумеснага таварыства з абмежаванай адказнасцю "Фартэкс — водныя тэхналогіі" адбылася ў Віцебску.

НА ЗДЫМКАХ: Віцебскае СТАА "Фартэкс — водныя тэхналогіі"; слесар Юген ЛЮБЧАНКА і рэзчык Сяргей ПАДВІНІКАЎ.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

Кашулі для германскіх паліцэйскіх шыюць у Мазыры

Мазырскае швейнае прадпрыемства "Надэкс" ужо не першы год супрацоўнічае з еўрапейскімі гандлёвымі фірмамі, якія паспяхова рэалізуюць прадукцыю мазырскіх швейнікаў па ўсёй Еўропе. У апошні час, дзякуючы бездакорнай якасці швейных вырабаў у "Надэкс", акрамя прапанов ад прыватных фірм, сталі паступаць і заказы ад дзяржаўных структур на выраб форменных кашуль. Выкананне такога заказу — пашыў летніх кашуль для паліцэйскіх Германіі — завяршаюць зараз у Мазыры, і да канца месяца

ў Германію будзе адпраўлена 25 тысяч форменных кашуль з шаўронамі і іншымі знакамі адрознення для Міністэрства ўнутраных спраў гэтай краіны.

Беларусь выбрана ў Адміністрацыйны савет МАП

6 чэрвеня ў ходзе пленарнага пасяджэння 93-й сесіі Міжнароднай канферэнцыі працы (МКП) Рэспубліка Беларусь была выбрана тытулярным членам Адміністрацыйнага савета Міжнароднай арганізацыі працы (МАП) на трохгадовы перыяд. Да гэтага Беларусь на працягу трох гадоў выконвала абавязкі намесніка тытулярнага члена Адміністрацый-

нага савета, паведаміла прэс-служба МЗС Беларусі.

Асабліваю ўвагу Беларусь будзе ўдзяляць выпрацоўцы рашэнняў, якія накіраваны на змяцэнне наступстваў глабалізацыі ў галіне занятасці, стварэння разнастайнасці даходаў, выроўнення сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны, а таксама рэалізацыі глабальнай праграмы МАП "Дастойная праца для ўсіх".

Рэспубліка Беларусь з'яўляецца членам МАП з 1954 года. Беларусь ратыфікавала 48 канвенцый МАП і з'яўляецца ўдзельніцай усіх 8 асноватворных канвенцый.

Падрыхтавала Алена СПАСКОЎ

Тэндэнцыі

СПАЧАТКУ БЫЛА ЦДЭЯ

Гісторыя мінскага метро пачалася ў 1972 годзе, калі распрацоўвалася комплексная схема развіцця ўсіх відаў гарадскога транспарту. Менавіта тады ў сталічных архітэктараў з'явілася думка аб стварэнні новага, найбольш хуткага транспарту — метро. Але спецыялісты сутыкнуліся з нечаканай праблемай: Мінск не быў у той час мільённым горадам і не мог па закону, што існаваў тады ў Савецкім Саюзе, мець сваё метро.

Мільёны мінчанін нарадзіўся толькі ў 1975 годзе, а ўжо ў наступным Мінскпраектам была распрацавана схема першых васьмі станцый, якія павінны былі праходзіць пад галоўнай аўтамагістраллю горада — праспектам Леніна (зараз праспект Скарыны). Месца было выбрана невыпадкова: галоўная мэта метро — дапамагачь гараджанам хутчэй дабрацца да месца працы ці проста выйграваць час за кошт тых хві-

лін, якія раней праводзіліся ў аўтобусах і тралейбусах. Над распрацоўкай схемы працавалі некалькі праектных і навукова-даследчых інстытутаў, запрашаліся спецыялісты з другіх гарадоў, што ўжо мелі вопыт у будаўніцтве метро, — Масквы і Кіева.

З нагоды з'яўлення новага віду транспарту ў Мінску было адкрыта прафесійна-тэхнічнае вучылішча, а ў Беларускам політэхнічным інстытуце з'явілася новая спецыяльнасць "Масты і тунелі".

АДКРЫЦЦІ І НЕЗВЫЧАЙНЫЯ ЗНАХОДКІ

Будаўніцтва пачалося ў 1977 годзе, калі ў раёне будучай станцыі "Парк Чалюскінцаў" у святочнай абстаноўцы была забіта першая свая.

Пры ўзвядзенні першай лініі — "Маскоўскай" — будаўнікі сутыкнуліся са шматлікімі цяж-

Мінскае метро... Праз дваццаць адзін год

касцямі. Па-першае, у мінчан не было вопыту ўзвядзення падземных пабудов, прыходзілася ўсё асвойваць з азоў. Але самая галоўная перашкода заключалася ў тым, што падземныя глыбіні ніяк не хацелі прымаць людзей. Акрамя падводных рэк, ракі Свіслачы, чыгункі, на шляху паўсталі суглінак, супесак, велізарныя валуны, змагацца з якімі было амаль немагчыма. Справа ў тым, што праз тэрыторыю Беларусі праходзіла паўднёвая мяжа дзейнасці ледніка.

Шмат тысяч год таму яго сустрэла пацяпленне, і ўсё, што ён з сабой нёс, заставалася некрутым у зямлі аж да 80-х гадоў ХХ стагоддзя.

Будаўніцтва метро стала сапраўднай падзеяй для археолагаў: на адным з участкаў быў знойдзены 10-кілаграмовы бівень маманта. Пэўныя поспехі былі дасягнуты і ў тэхналогіі будаўніцтва: упершыню быў выкарыстаны рэвалюцыйны па тых мерках метады "сцяна ў грунце", што дазволіла значна скараціць тэрміны будаўніцтва. У жніўні 1984 года ад станцыі "Інстытут культуры" да "Маскоўскай" пачалі хадзіць першыя саставы.

Другі этап развіцця метрапалітана прыйшоўся на 1987 год, калі была адкрыта станцыя "Усход". На гэтым расшырэнне першай лі-

ніі ў даным напрамку замарудзілася.

У 1984 годзе пачалося будаўніцтва другой лініі — Аўтазаводскай, якая павінна была звязаць Заводскі раён горада з Красным Борам і прайсці пад старым горадам. І тут археолагі спадзяваліся на цікавыя знаходкі і алкрышці. Іх чаканні спраўдзіліся: пры ўзвядзенні станцыі "Няміга" была выяўлена сістэма ўмацаванняў, на якіх трымаўся стары Мінск. Вучоныя сутыкнуліся з такім фартыфікацыйным збудаваннем упершыню. Шырыня вала дасягала 30 метраў, вышыня — 17. Хоць, па ацэнках археолагаў, знаходцы не менш за 800 гадоў, добра захаваліся не толькі дрэва, але і кара, і нават кропелькі смалы на ёй.

У канцы 1990 года цягнікі сталі перавозіць пасажыраў ад "Трактарнага завода" да станцыі "Фрунзенскай", а праз некаторы час і гэта лінія пачала пашырацца: у 1995 годзе адкрыліся станцыі "Маладзёжная" і "Пушкінская", а ў 1997 — "Аўтазаводская" і "Партызанская". Шмат часу (сем гадоў) запатрабавала будоўля станцыі "Магілёўскай", але пры яе распрацоўцы былі выкарыстаны новыя стандарты: на пяць метраў павялічылася платформа ў шырыню, а даўжыня скарацілася на пяцьдзесят метраў.

РАБОТА ПРАЦЯГВАЕЦЦА

Сёння ў Мінску дзейнічаюць дзве лініі метро — "Маскоўская" і "Аўтазаводская" — агульнай працягласцю 25 кіламетраў з 20 стан-

цыямі. У хуткім часе запланавана павялічыць колькасць прыпыткаў. Ужо ў гэтым годзе будуць ўведзены тры станцыі другой лініі: "Ракаўская", "Кунцаўшчына" і "Каменная гора". У 2007 годзе першая лінія ва ўсходнім напрамку папоўніцца станцыямі "Барысаўскі тракт", "Уручча" і ў паўднёва-заходнім — "Грушаўскай" (будаўніцтва яе пачалося восенню мінулага года), "Міхалова", "Пятроўшчына". Апошнімі ў гэтым накірунку стане станцыя "Універсітэцкая". Яна ўзнікне ў скрываванні праспекта Дзяржынскага і вуліцы Ясеніна.

Спраектавана і трэцяя лінія, якая павінна звязаць Зялёны Луг праз цэнтр горада з Курасоўшчынай. Як мяркуецца, яна будзе складацца з 14 станцый — каля вая на плошчы Казінца. Першыя дзве станцыі будаўніцтва ўведзены ў дзеянне ў другім дзясяцігоддзі ХХІ стагоддзя.

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Існуюць праекты і чацвёртай лініі мінскага метро, але пакуль толькі тэарэтычна. Прыкладна ў 30-х гадах з'явіцца чарговая лінія, што звяжа Чыжоўку і Серабранку з цэнтрам горада і мікрараёнамі Вясянкі. Аднак дакладны план чацвёртай лініі яшчэ не распрацаваны. Спецыялістамі Мінскметра буда распрацоўваюцца некаторыя варыянты, але іх яшчэ доўга будзе удасканальваць і ўдакладняць.

Кацярына НЕМАГА

Country with open economy

The Republic of Belarus is a country with an open economy, chair of the National Assembly's Council Gennadiy Novitskiy stated at of the St. Petersburg international economic forum.

Today Belarus maintains trade relations with more than 150 states. In 2004 more than USD 1,5 billion were attracted to the country in the form of direct investments. The Belarusian party is still interested in expanding the capital inflow.

The speaker has stressed that "Belarus supports investors who come for long-term partnership and implement serious capital investments". The necessary conditions are being culti-

vated to encourage effective investment activity. The Belarusian parliament constantly improves the legislation of this process.

One of the priority areas of the Belarusian foreign economic activity is relations with the CIS member-states. Alongside with this Belarus has the necessary potential and legislation to intensify trade and economic contacts with the European Union, Gennadiy Novitskiy said.

Gennadiy Novitskiy noted that the exports in the Belarusian GDP exceeds 65 per cent. Last year the foreign trade turnover to the GDP made about 132 per cent. It is the highest index among the CIS countries.

Exemplary model

"Belarus is perking up every year becoming an exemplary model including for Ryazan oblast. Those malevolent remarks towards Belarus evokes indignation. I have visited a lot of countries and I can compare what Belarus has recently achieved" governor of the Russian region Georgiy Shpak stated.

NOTE. Georgiy Shpak was born in Osipovichy /Mogilev oblast/. The governor of Ryazan oblast often visits his Motherland, where he has numerous relatives and friends.

BELARUSIAN RUBLE against FOREIGN CURRENCIES

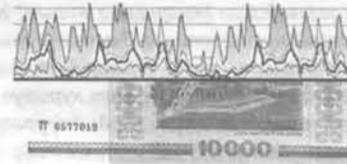
The stability of the Belarusian ruble is gained this year without additional inflows from the National Bank

On the whole, according to deputy Chairman of the Board of the National Bank of Belarus Nikolay Luzgin the situation in the currency sphere this year is much different from the last year's situation. The Belarusian ruble is stable (there has been no devaluation of the Belarusian ruble against foreign currencies since the beginning of 2005). Moreover, there has been a quite significant revaluation against the Euro, and to a bit lesser extent to the US dollar and Russian ruble.

The official exchange rate of Belarusian ruble against the Russian ruble over January-May of 2005 has gone up by 2.2 per cent against last year's 1.4 per cent slump.

As of June 1, 2005 the exchange rate was BYR 76.22/RUR 1. The exchange rate of the Belarusian ruble against the US dollar was BYR 2.149/USD 1 thus having strengthened over January-May 2005 by 1 per cent against 0.2 per cent over the same period last year. According to the National Bank, the official Belarusian ruble exchange rate against euro for this period strengthened by 9.9% and as of June 1, 2005 made BYR 2,662/Euro. In January-May 2004 it strengthened by 2.4%.

As Nikolai Luzgin stated, "it is driven by changes in the economy".

The international reserve assets of Belarus, calculated according to the IMF method, increased by 47,2 per cent in January-May 2005 up to USD 1133,9 million. Including in May — by 14,8 per cent.

The asserts in the foreign currency take the biggest share in the pattern of the international reserves of Belarus — USD 1060,2 million or 93,5 per cent and monetary gold — USD 72,6 million or 6,4 per cent. In January-May 2005 the assets in the foreign currency grew by 53,6 per cent; the volume of the monetary gold reduced a bit.

Slavic Bazaar in Vitebsk

The 14th International Festival of Arts Slavic Bazaar in Vitebsk will last July 15-21.

The booking on concerts of the 14th International Festival of Arts started. Their cost varies from USD 2 till USD 50, forum's director Rodion Bass told.

According to him, the opening, closing ceremonies and also the contest of young singers will be the most interesting events of the festival.

About 3500 foreign artists from 35 countries will participate at the International Festival. Belarus will be presented by two singers — Giunesh Abasova and Polina Smolova.

The contest's jury will be headed by secretary general of the International Federation of Festival Organizations Mario Moreno /the USA/.

The festival will be broadcast by more than 100 journalists from various countries.

"Security of European borders — realities and prospects"

A delegation of Belarus is taking part in the international conference "Security of the European borders — realities and prospects" which hold in Kiev.

The representative of the State Border Troops Committee of Belarus, colonel Yuri Scherbakov delivered a report on the role of the Belarusian border troops in strengthening the EU exterior cordons.

Apart from that, the participants of the conference discussed issues on enhancing safety of the European borders, fight against terror, trans-border crime and illegal migration.

The conference gathered together specialists of the frontier services of Russia, Latvia, Moldova, Georgia, Azerbaijan, Poland, Hungary, Slovakia, Spain, Rumania, Germany, Austria, Finland, Turkey, the UK, the USA, diplomats as well as representatives of the Ukrainian state agencies.

Migration card for foreigners

For the first time the Republic of Belarus will introduce a migration card for foreigners. The standard is envisaged by amendments to the law on the legal state of foreign citizens and stateless people in Belarus, adopted by the National Assembly's Chamber of Representatives. The innovation will give an opportunity to have information about people entering and leaving the country and promote a new system registering people, who pass the state border.

The draft law is coordinated with the agreement, signed between the governments of Belarus and Russia on the single migration card. The Chamber of Representatives ratified it in April 2005, member of the permanent commission on international affairs and relations with the CIS Valentina Kachan stated.

Every year competent bodies of the Republic of Belarus plans to issue about 5 million migration cards for foreign citizens and stateless people, arriving on temporary residence. A foreigner should fill in the migration card and present it with the entry document at the checkpoint.

Belarus-online webcam

 Падрыхтаваў Барыс ЖУКАЎ.

Relations

Russian view

Alexander Blokhin: "Over the last 1,5 years the relations between Belarus and Russia have improved"

Ambassador of the Russian Federation to the Republic of Belarus Alexander Blokhin

Over the last 1,5 years the relations between Belarus and Russia have improved. Many arguments have been settled, including those related to the gas issues and union property. Many compromises were reached during the April summit in Sochi. The statements to this effect were made by Ambassador Alexander Blokhin in an interview with the Time of News paper.

He noted that Russia had not been conducting any negotiations behind Belarus. If western countries want to talk about Belarus this can be done only with the agreement of the latter and in its presence, the ambassador said.

Alexander Blokhin considers that "one of the tasks for our countries is unification of the legislation envisaged by the union agreement. The matter, first of all, concerns the legislation in the economic sphere. The unification of the legislation in the economic sphere testifies to the fact that Belarus takes the path to the market economy".

The Russian Ambassador said that the trade turnover /USD 18 billion/ shows a considerable success in the mutual relations between the two countries.

According to him, the trade turnover is dynamically developing, although there will be no 41 per cent growth in mutual trade as it was last year. "We should take into account that the Belarusian-Russian trade lost some 13-14 per cent in trade turnover in terms of the "destination-based" VAT. The amounts of deliveries remained at last year's level", Alexander Blokhin stated.

During the three first months of 2005 the trade turnover between the two states dropped because of the transition to the "country of destination" principle in VAT collection. "However, the specialists believe that everything will fall into its place, as Russian and Belarusian companies have to adapt to the new conditions", the ambassador considers. At the same time he has noted that big enterprises and companies have already reached last year's level of mutual trade.

We remind that in 2004 the trade turnover between Belarus and Russia made USD 17,6 billion (the record index since 1990 exceeding the 2003 level by 41,1 per cent). In the first quarter of the current year the mutual trade reached almost USD 3 billion 119 million and reduced by 8,7 per cent against the same period of 2004.

This year the trade turnover between Belarus and Russia can increase by 15-20% against the 2004 level.

Дабрачыннасць

Сэрца на далоні

У восьмы раз быў у Беларусі са сваёй камандай кіраўнік міжнароднага фонду "Дзіцячае сэрца" Уільям Новік. І на гэты раз на базе Рэспубліканскага дзіцячага кардыёхірургічнага цэнтру праведзены складаныя аперацыі.

Усяго за восем візітаў звыш 150 беларускіх дзяцей з цяжкімі прыроджанымі парокмі сэрца прайшлі праз рукі хірурга з амерыканскага горада Мемфіс. Звыш 600 хлопчыкаў і дзяўчынак пракансультавана. Такі вынік сумеснай праграмы Беларускага дзіцячага фонду, Міністэрства аховы здароўя Рэспублікі Беларусь і міжнароднага фонду "Дзіцячае сэрца". Хто ж ён, амерыканскі доктар са славянскім прозвішчам? Жаданне убачыць яго, пагаварыць, сказаць "дзякуй" за нашых выратаваных дзетак, прывяло ў кардыёхірургічны цэнтр ў Мінску. Дарэчы, новы хірургічны модуль быў узведзены тут толькі паўгода таму... Атмасфера клінікі, пазадзіцця, заўсёды крыху прыгнятае. Белыя халаты, спецыфічная лексіка. Для кансультацыйнага кабінета, куды запрасілі хворых дзетак з бацькамі з усёй Беларусі, напружаная цішыня. Сёння для многіх — выразальны дзень: ці возьмуць іх на аперацыю, ці вернуць да нармальнага жыцця? Сярод тых, хто чакаў Уільяма Новіка, была і жанчына з высокай прыгожай дзяўчынкай. Яны прыехалі на чарговы агляд да свайго выратавальніка. Сашу Шэрвель амерыканскі кардыёхірург аперыраваў двойчы. Доктар Новік зрабіў Сашы дзве складаныя аперацыі на сэрцы, якія ў нас у краіне пакуль ніхто не робіць, расказвае маці дзяўчынкі. — Мы на ўліку ў кардыёлага з трохмесячнага ўзросту, і толькі дзякуючы Уільяму Новіку Саша сёння паспяхова вучыцца ў школе, адчувае сябе, як і ўсе здаровыя дзеці. Доктар з Мемфіса вырашыў нашы праблемы, наколькі гэта было магчыма. Аперацыю Сашы зрабіў і чацвер, а ўжо ў нядзелю брыгада ўрачоў паехала. Але ўвесь час, які Саша знаходзілася ў рэанімацыі, доктар Новік звязваўся па Інтэрнеце з нашымі ўрачамі, цікавіўся яе станам. Наш выпадак — не адзіны. Доктар памятае кожную складаную аперацыю. Звычайна яны пачынаюцца ў 8 гадзін раніцы і доўжацца ад двух да сямі гадзін... У той дзень, калі я прыйшла ў кардыёцэнтр, ішлі дзве аперацыі. Усе чакалі іх зыходу. Бацькі, урачы, прадстаўнік Беларускага дзіцячага фонду Лідзія Літвіновіч, якая курыруе праект. Яна мне і расказала пра хірурга: "Уільяму Новіку 51 год. Уваходзіць у дзесяты лепшых дзіцячых кардыёхірургаў ЗША. Мае вялікі вопыт. І самае прыемнае, што гэты вопыт ён імкнецца перадаць іншым. Вельмі патрабавальны як да сябе, так і да сваіх калег. Вызначаецца высокай вынослівасцю, працавітасцю. Можна паспаць дзве гадзіны і потым зноў — за аперацыйны стол. Фанат сваёй справы. Бо дзіцячая кардыёхірургія — асабліва. Сустрэкаецца каля 300 выпадкаў прыроджанай паталогіі. І ў кожным трэба прыняць сваё, адзінае рашэнне. Гэтым і займаецца Уільям Новік... Доктар Новік з брыгады з'явіўся апошнім. У той дзень аперыравалі двух дзяцей. Апошнім — 11-гадовага хлопчыка. Усё ўдалося! Аднаведна гэтаму выніку — і настроі! Можна таму і на пытанні ён адказваў з задавальненнем...

— Ёсць аперацыі на сэрцы, якімі я вельмі задаволены. І гэта — адна з іх. Паспяхова аперацыя — гэта шчасце хірурга...
— Чаму вы абралі менавіта Беларусь?
— Я не выбіраў Беларусь. Беларусь выбрала нас. Мы прыязджаем сюды з 1996 года. І ўсёй нашай камандзе падабаецца да вас прыязджаць. У Беларусі ў нас шмат сяброў, з якімі нам прыемна сустракацца. Гэта пачуццё ўзаемнае, я спадзяюся...
— Але вы маглі адмовіцца ехаць пераз акіяны, пэўна час жыць у незнаёмай вам краіне...
— Я не змог бы адмовіць у просьбе беларусам. У мяне родныя ў гэтай частцы свету з прозвішчам Новік...
Ёсць такое месца, памежжа, дзе Беларусь мяжуе з Украінай і Расіяй. Там нарадзілася мая бабуля. Калі яна пераехала ў Маскву, лесам было наханава, каб яна сустрэла там свайго будучага мужа, майго дзеда. Ён рускі, нарадзіўся ў Санкт-Пецярбургу.
— Так што вас вяла сюды генетычная памяць...
— Можна сказаць і так. Гэта адна з прычын, што я прыязджаю сюды. Мой бацька вельмі ганарыўся сваімі каранямі. І часта расказваў нам пра гэта. А яго вобраз падсвядома заўсёды са мною...
— Што вы можаце сказаць пра кваліфікацыю беларускіх медыкаў, якія асісіруюць вам падчас аперацый?
З кожным годам, як мы прыязджаем сюды, беларускія кардыёлагі-хірургі становяцца больш вопытнымі. Яны — цудоўныя вучні. Перадаваць ім свае веды — справа і ўдзячная, і прыемная.
— За вашу працу Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка асабіста ўручыў вам самую высокую ўзнагароду ў нашай краіне — ордэн Францыска Скарыны. Вашы пачуцці?

— Па-першае, я быў вельмі здзіўлены. Па-другое, для мяне вялікі гонар атрымаць такую ўзнагароду асабіста ад Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка... Атрымліваючы ордэн Францыска Скарыны, я адчуваў адказнасць за справу, якую раблю. Здзіўленне, гонар і адказнасць...
Гэта прымушае мяне трымацца заўсёды ў форме, так бы мовіць, на вышыні свайго майстэрства...
Наступная наша сустрэча ў Мінску — у кастрычніку. Ужо вызначаны спіс тых, каму мы павінны рабіць аперацыю. Ён паведзе разам са мною. Насупраць прозвішчаў — дакладныя дыягназы. Я буду думаць, рыхтавацца...
— Гэта цяжкая праца, але вы яе вельмі любіце...
— У свеце шмат дзяцей, якім патрэбна аперацыя на сэрцы, каб яны сталі здаровымі. І ўсё, што мы можам для іх зрабіць — даць ім гэты шанец. Так што спыняцца мы не маем права.
— Па якім прыпынку фарміравалася ваша каманда?
— Яна — шматнацыянальная. Спецыялістаў мы падбіраем па наступных крытэрыях: яны павінны быць гатовы для пераездаў, да нязвыклай ежы. Галоўнае ж — мець вельмі высокі ўзровень падрыхтоўкі. А яшчэ яны павінны быць кантактнымі, умець чуць адзін аднаго. Немалаважна, у якіх клініках яны працуюць, наколькі тыя клінікі аснашчаны сучаснай апаратурай.
— Як адносяцца вашы сваякі да таго, што вы так шмат часу праводзіце ў паездках, у прыватнасці, у Беларусь?
— Адзіны чалавек, які разумее мяне, гэта мая жонка. Усе мае паездкі зноў і зноў у Беларусь. Калі ж я еду ў Мінск, яна больш спакойная, чым калі я еду ў іншую краіну. Мінск — гэта асаблівае месца для мяне. Мая жонка такса-

ма ведае Беларусь, яна тут была са мною.
У нас тут шмат сяброў. Амаль 10 гадоў мы звязаны адзінай праграмай. Гэта праграма Беларускага дзіцячага фонду — "Дзіцячае сэрца". Раней мы аперыравалі на базе 4-й клінічнай бальніцы. Зараз проста цудоўна, што пабудавалі новы корпус пры кардыялагічным аддзяленні Рэспубліканскага дзіцячага хірургічнага цэнтру. Гэта проста цудоўна, што беларускі Прэзідэнт загадаў пабудаванне такога цэнтру! Мы ўсе, а нас 15 чалавек, жадаем працаваць тут, настолькі ён добра аснашчаны. Хворыя дзеці не могуць чакаць. Вы б паглядзелі, з якой надзеяй глядзяць на нас іх бацькі!
Яны клічуць мяне "Доктар Новік", а дзеці проста па імені — Уільям...
— У перапынках паміж аперацыямі ці ўдалося вам пазнаёміцца з Беларуссю?
— Я ў Мінску восьмы раз, але паспеў пабываць толькі ў Гомелі, дзе сустракаўся з былымі пацыентамі, з імі прагуляўся па яго вуліцах, яшчэ наведаў Дудуткі. Там мы цудоўна правялі час. Беларускае сталіца ведаю дрэнна. Мы вельмі занятыя людзі. Мару прыехаць у Мінск проста адпачыць... Але...
— Сёння на спатканне да вас прыехала жанчына з дзяўчынкай Сашай Шэрвель, якую вы аперыравалі двойчы. Яна прыехала зноў да вас. На гэты раз на кансультацыю. Такая прыгожая дзяўчынка...
— Саша — гэта асаблівы выпадак. Дзве вельмі складаныя аперацыі. Але ўвогуле мае пацыенты — яны ўсе асаблівыя пасвойму...
— Вы для іх як Бог...
— Я не Бог, я проста вельмі працавіты хлопец...
— Удачы вам!
— Дзякуй!
Ганна МАХАВІКОВА.

ма ведае Беларусь, яна тут была са мною.

У нас тут шмат сяброў. Амаль 10 гадоў мы звязаны адзінай праграмай. Гэта праграма Беларускага дзіцячага фонду — "Дзіцячае сэрца". Раней мы аперыравалі на базе 4-й клінічнай бальніцы. Зараз проста цудоўна, што пабудавалі новы корпус пры кардыялагічным аддзяленні Рэспубліканскага дзіцячага хірургічнага цэнтру. Гэта проста цудоўна, што беларускі Прэзідэнт загадаў пабудаванне такога цэнтру! Мы ўсе, а нас 15 чалавек, жадаем працаваць тут, настолькі ён добра аснашчаны. Хворыя дзеці не могуць чакаць. Вы б паглядзелі, з якой надзеяй глядзяць на нас іх бацькі!

Яны клічуць мяне "Доктар Новік", а дзеці проста па імені — Уільям...

— У перапынках паміж аперацыямі ці ўдалося вам пазнаёміцца з Беларуссю?

— Я ў Мінску восьмы раз, але паспеў пабываць толькі ў Гомелі, дзе сустракаўся з былымі пацыентамі, з імі прагуляўся па яго вуліцах, яшчэ наведаў Дудуткі. Там мы цудоўна правялі час. Беларускае сталіца ведаю дрэнна. Мы вельмі занятыя людзі. Мару прыехаць у Мінск проста адпачыць... Але...
— Сёння на спатканне да вас прыехала жанчына з дзяўчынкай Сашай Шэрвель, якую вы аперыравалі двойчы. Яна прыехала зноў да вас. На гэты раз на кансультацыю. Такая прыгожая дзяўчынка...
— Саша — гэта асаблівы выпадак. Дзве вельмі складаныя аперацыі. Але ўвогуле мае пацыенты — яны ўсе асаблівыя пасвойму...
— Вы для іх як Бог...
— Я не Бог, я проста вельмі працавіты хлопец...
— Удачы вам!
— Дзякуй!
Ганна МАХАВІКОВА.

— Сёння на спатканне да вас прыехала жанчына з дзяўчынкай Сашай Шэрвель, якую вы аперыравалі двойчы. Яна прыехала зноў да вас. На гэты раз на кансультацыю. Такая прыгожая дзяўчынка...
— Саша — гэта асаблівы выпадак. Дзве вельмі складаныя аперацыі. Але ўвогуле мае пацыенты — яны ўсе асаблівыя пасвойму...
— Вы для іх як Бог...
— Я не Бог, я проста вельмі працавіты хлопец...
— Удачы вам!
— Дзякуй!
Ганна МАХАВІКОВА.

— Сёння на спатканне да вас прыехала жанчына з дзяўчынкай Сашай Шэрвель, якую вы аперыравалі двойчы. Яна прыехала зноў да вас. На гэты раз на кансультацыю. Такая прыгожая дзяўчынка...
— Саша — гэта асаблівы выпадак. Дзве вельмі складаныя аперацыі. Але ўвогуле мае пацыенты — яны ўсе асаблівыя пасвойму...
— Вы для іх як Бог...
— Я не Бог, я проста вельмі працавіты хлопец...
— Удачы вам!
— Дзякуй!
Ганна МАХАВІКОВА.

— Сёння на спатканне да вас прыехала жанчына з дзяўчынкай Сашай Шэрвель, якую вы аперыравалі двойчы. Яна прыехала зноў да вас. На гэты раз на кансультацыю. Такая прыгожая дзяўчынка...
— Саша — гэта асаблівы выпадак. Дзве вельмі складаныя аперацыі. Але ўвогуле мае пацыенты — яны ўсе асаблівыя пасвойму...
— Вы для іх як Бог...
— Я не Бог, я проста вельмі працавіты хлопец...
— Удачы вам!
— Дзякуй!
Ганна МАХАВІКОВА.

— Сёння на спатканне да вас прыехала жанчына з дзяўчынкай Сашай Шэрвель, якую вы аперыравалі двойчы. Яна прыехала зноў да вас. На гэты раз на кансультацыю. Такая прыгожая дзяўчынка...
— Саша — гэта асаблівы выпадак. Дзве вельмі складаныя аперацыі. Але ўвогуле мае пацыенты — яны ўсе асаблівыя пасвойму...
— Вы для іх як Бог...
— Я не Бог, я проста вельмі працавіты хлопец...
— Удачы вам!
— Дзякуй!
Ганна МАХАВІКОВА.

Сітуацыя

Візавы бум

Міністэрства замежных спраў Беларусі звярнула ўвагу акрэдытаваных у нашай краіне паслоў шэрагу замежных краін на сур'ёзныя недахопы ў працы па арганізацыі выдачы віз беларускім грамадзянам. Як заўважыў намеснік міністра замежных спраў Беларусі Аляксандр Герасіменка, у першую чаргу гэта тычыцца вялікіх чэрг пры выдачы віз.

Намеснік кіраўніка знешнепалітычнага ведамства падкрэсліў, што "МЗС увесь час не выпускае зпад увагі становішча з атрыманнем віз беларускімі грамадзянамі ў замежных пасольствах, акрэдытаваных у Беларусі. Консульскае ўпраўленне беларускага знешнепалітычнага ведамства напрамую звязваецца з консульскімі падраздзяленнямі замежных дыпламатыі ў выпадках, калі ўзнікаюць якія-небудзь праблемы, і стараецца аператыўна іх вырашыць".

Зараз назіраюцца выпадкі, калі беларускія грамадзяне вымушаны стаяць у вялікіх чэргах, каб атрымаць візу на выезд у шэраг замежных краін. Як падкрэсліў Аляксандр Герасіменка, у сувязі з гэтым ў МЗС Беларусі больш грунтоўна вывучылі становішча. У выніку былі выяўлены праблемы з атрыманнем віз у некаторых пасольствах. Гэта ў адпаведнай ступені глумачыцца пачаткам летняга сезона і павялічэннем патоку жадаючых выехаць за мяжу, перш за ўсё ў турыстычных мэтах, а таксама — недахопам колькасці людзей, якія выдаюць візы, і недастатковай тэхнічнай аснашчанасцю.

Намеснік міністра падкрэс-

Беларусь уводзіць візавы рэжым з Грузіяй

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка прыняў рашэнне аб увядзенні ў адносінах да Грузіі візавога рэжыму.

Гэта мера абумоўлена неабходнасцю прадоўжыць намаганні, скіраваныя на актыўнае барацьбы з арганізаванай і транснацыянальнай злачыннасцю, абарону ў гэтай сферы інтарэсаў трэціх краін — суседзяў Беларусі — згодна з існуючымі дамоўленасцямі. У прыватнасці, сёння рэзка ўзраслі маштабы выкарыстання грузінскімі крымінальнымі элементамі тэрыторыі Рэспублікі Беларусь у якасці канала пранікнення на тэрыторыю Расійскай Федэрацыі без адпаведных віз. Праваахоўнымі органамі Расіі складзе-

ліў, што па выніках выяўленых недахопаў у знешнепалітычным ведамстве Беларусі былі запрошаны паслы Італіі, Францыі, ФРГ. МЗС Беларусі звярнула ўвагу на сур'ёзныя недахопы ў атрыманні віз. Са свайго боку замежныя дыпламаты заверылі, што ў бліжэйшы час будуць прыняты дадатковыя меры тэхнічнага характару па памяншэнні чэрг і павелічэнні колькасці людзей, якія будуць выдаваць візы.

Па словах Аляксандра Герасіменкі, "МЗС Беларусі будзе кантраляваць гэта становішча, а пры неабходнасці прымаць дадатковыя меры па скарачэнні чэрг пры выдачы віз у замежных пасольствах, а таксама спрашчэнні іх выдачы".

НА ЗДЫМКАХ: чэргі за візамі ў Мінску

Фота БелТА

ны спіс замежных грамадзян, якія ўважлі правапарушэнні, і ўезд якіх на расійскую тэрыторыю забаронены аб'явамі непажаданы. Амаль чвэрць гэтага спіса складаюць грамадзяне Грузіі.

У якасці ахоўнай меры ад замежнага крыміналу і міжнароднага тэрорызму Расія з 1 снежня 2000 года ўввела з Пагаднення аб бязвізавым перамяшчэнні грамадзян дзяржаў СНД на тэрыторыі яе ўдзельнікаў, падлісанага ў кастрычніку 1992 года. Трэба адзначыць, што раней, у 1999 годзе, з Пагаднення выйшаў Туркменістан, а ў 2001 годзе — Казахстан і Узбекістан. Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

КАНТАКТЫ І ДЫЯЛОГІ

ВЕСТКІ МІЖНАРОДНАЙ АСАЦЫЯЦЫІ БЕЛАРУСІСТАЎ. №45

Хроніка падзей

Адбыўся IV Міжнародны кангрэс беларусістаў

7-8 чэрвеня 2005 года ў Мінску прайшлі пасяджэнні IV Міжнароднага кангрэсу беларусістаў. Удзельнікамі форуму сталі каля 170 гісторыкаў, мовазнаўцаў, культуролагаў, літаратуразнаўцаў з розных краін, у тым ліку з Беларусі (больш за 120), Польшчы (16), Расіі (7), Украіны (8), Германіі (4), Літвы (4), Чэхіі (2), Латвіі, Аўстрыі, Венгрыі, Канады, Нарвегіі і Швейцарыі.

Яны прыехалі ў сталіцу нашай краіны, каб выказацца па праблеме "Беларуская культура ў кантэксце культур еўрапейскіх краін". У першую чаргу варты назваць імёны Юрыя Лабінцава і Міколы Нікалаева (Расія), Рыгора Піўтарака і Лідзіі Карній (Украіна), Германа Чэра (Аўстрыя), Карла Гутшміта і Роланда Марці (Германія), Андраша Золтана (Венгрыя), Францішкі Сокалава (Чэхія), Альмы Лапінскене (Літва), Эльжбеты Смулкавай, Міхала Саевіча, Рышарда Радзіка, Яўгена Мірановіча і Алега Латышонка (Польшча), Зінаіды Гімпеlewіч (Канада). Беларуская гуманітарная навука была прадстаўленая яе лепшымі спецыялістамі.

Падчас кангрэсу адбыліся два пленарныя пасяджэнні, працавалі культуралагічная, гістарычная, мовазнаўчая і літаратуразнаўчая секцыі, а таксама "круглыя сталы", прысвечаныя праблемам вывучэння беларускай дыяспары і культурным узаемадзеяннем беларусаў з палкамі, расіянамі, украінцамі, літоўцамі і немцамі. Аб'ектыўная ацэнка навуковых дасягненняў беларусістыкі ў розных краінах свету стане магчымай толькі пасля выдання матэрыялаў кангрэсу. Але ўжо цяпер можна сказаць, што за тры 5 гадоў, якія мінулі ад III Міжнароднага кангрэсу (2000), вывучэнне беларускай мовы, літаратуры і гісторыі зрабіла значны крок наперад.

Інфармацыйнае паведамленне пра вынікі справаздачна-перавыбарнага пасяджэння камітэта Грамадскага аб'яднання "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў"

8 чэрвеня 2005 года ў рамках IV Міжнароднага кангрэсу беларусістаў адбылося справаздачна-перавыбарнае пасяджэнне. На парадку дня былі наступныя пытанні:

1. Справаздачна камітэта ГА "Маб" за 5 гадоў.
 2. Справаздачна рэвізійнай камісіі.
 3. Выбары камітэта ГА "Маб".
 4. Выбары рэвізійнай камісіі.
- Дзейнасць камітэта ГА "Маб" за 5 гадоў была прызнана здавальняючай. Справаздачна рэвізійнай камісіі абмеркавана і зацверджана.
- Па выніках выбараў на пасяджэнні абраны камітэт ГА "Маб" у наступным складзе:
- Старшыня**
Сяргей ЗАПРУДСКІ (Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінск)
- Ганаровы старшыня**
Адам МАЛЬДЗІС (газета "Голас Радзімы", Беларусь, Мінск).
- Намеснікі старшыні:**
Герман БІДЭР (Аўстрыя, Зальцбург);
Зінаіда ГІМПЕЛЕWІЧ (Канада, Ватэрлоо);
Юры ЛАБЫНЦАЎ (Расія, Масква);
Рыгор ПІЎТАРАК (Украіна, Кіеў);
Міхал САЕWІЧ (Польшча, Люблін);
Алесь СМАЛЯНЧУК (Беларусь, Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт);
Навуковы сакратар
Таццяна РАМЗА (Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінск).
- Члены камітэта:**
Ілга АПІНЕ (Латвія, Рыга);
Генадзь АРЦЯМЭНАК (Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт, Беларусь);
Моніка БАНЬКОЎСКІ (Швейцарыя, Цюрых);
Алесь БРАЗГУНОЎ (НАН Беларусь);

Сяргей ЗАПРУДСКІ, кандыдат філалагічных навук, дактарант кафедры гісторыі беларускай мовы БДУ, старшыня ГА МАБ:

"Натхняе магчымасць захаваць пераемнасць"

— Сяргей Мікалаевіч, 7-8 чэрвеня праходзіў IV Міжнародны кангрэс беларусістаў. Якія вашы ўражання?

— Мяне радуе сам факт, што кангрэс адбыўся. Вельмі задаволены тым, што шмат людзей з Беларусі і па-за межамі яе адужуліся на прапановы ўдзельнічаць у кангрэсе. Прадстаўніцтва было даволі шырокім: 13 краін. Падтрымалі кангрэс даўнія члены нашай асацыяцыі, якія стаялі ля вытокаў яе заснавання, напрыклад, Герман Бідэр з Аўстрыі, Карл Гутшміт з Германіі, Юры Лабінцаў з Расіі, Францішка Сокалава з Чэхіі, Эльжбета Смулкава з Польшчы. Мяне таксама парадавала тое, што былі прадстаўнікі новай генерацыі — маладыя людзі, якія не ўдзельнічалі ў ранейшых кангрэсах.

— Як вы лічыце, на якім узроўні адбыўся кангрэс?

— Думаю, што не мне даваць такую ацэнку. Ад пачатку заснавання ў 1991 годзе Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў кіраваў выдатны дзеяч беларускай навукі прафесар Адам Мальдзіс. Яго аўтарытэт і ў Беларусі і па-за яе межамі вельмі высокі. І ўвогуле лічу, што заслуга ў дзейнасці арганізацыі неацэнная. Можна толькі пашкадаваць, што па стану здароўя прафесар Мальдзіс не змог прысутнічаць на кангрэсе, але ўпэўнены, што ён яшчэ многае зробіць для развіцця дзейнасці МАБ.

Магу толькі сказаць, што мы ўдзячныя як грамадскім дабрачынным арганізацыям, так і дзяржаўным структурам, якія спрыялі ў правядзенні кангрэсу. Вельмі прыемна, што пасяджэнні адбыліся на базе акадэміі навук — галоўнай навуковай установы Беларусі. Гэта надавала значнасць кангрэсу.

— Вас абралі старшынёй Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў. Якой вам бачыцца яе будучыня: задачы, планы, пераемнасць?

— Пераемнасць павінна захоўвацца таму, што гэта людзі, якія працавалі і працуюць ужо шмат гадоў, уяўляюць сабой залаты фонд нашай асацыяцыі, гэта асобы, на якіх мы арыентуемся. Яны натхняюць нас на навуковую працу. З другога боку, адбываецца няўхільная, міжвольная паступовая змена пакаленняў.

— Даволі складана ў гэты момант будаваць далёкія планы, таму што перад намі стаяць першачарговыя задачы арганізацыйна-юрыдычнага характару. Нам трэба палкапаціцца пра тое, каб было стабільнае месца размяшчэння, сучасная аргтэхніка. Неабходна, каб у нас быў свой сайт, які даваў бы магчымасць нашым калегам беларусістам замежжа хутка выходзіць на кантакты, абменьвацца інфармацыяй.

— Што вас найбольш уразіла на форуме?

— Я за арганізацыйнай мітуснёй кангрэсу многае не бачыў. Што асабліва кранула, дык гэта тое, што на кангрэс прыехалі некаторыя людзі, якія былі ўдзельнікамі I, II кангрэсаў, але не прыязджалі на III. Праз шмат гадоў яны зноў захацелі прыехаць у Беларусь, каб падтрымаць МАБ. Гэта было вельмі прыемна.

— Раскажыце крыху пра сябе.

— Нардзіўся на Міншчыне, у 1957 годзе. Маю сям'ю, у якой двое дзяцей. Цяпер дактарант кафедры гісторыі беларускай мовы. Такім чынам, адзін з бліжэйшых маіх клопатаў — завяршэнне напісання доктарскай дысертацыі. Займаюся гісторыяй беларускай літаратурнай мовы 20-30-х гадоў XX стагоддзя ў яе сувязях з гісторыяй беларускага мовазнаўства. Калі гаварыць пра якую-небудзь падрыхтаванасць да таго, каб узначаліць такую арганізацыю, то магу сказаць, што пяць гадоў з'яўляўся навуковым сакратаром МАБ, удзельнічаў у доволі многіх міжнародных канферэнцыях па-за межамі Беларусі і ведаю асяроддзе мовазнаўцаў.

— У якіх краінах вам давялося прымаць удзел у канферэнцыях?

— У Аўстрыі, Польшчы, Венгрыі, Чэхіі, Украіне, Францыі, Злучаных Штатах Амерыкі.

Я думаю, што мне будзе спрыяць у працы тое, што меў дачыненне да розных навуковых і навучальных устаноў. У прыватнасці, скончыў БДУ, у аспірантуры вучыўся ў Нацыянальнай акадэміі навук, ведаю яе асяроддзе, працаваў у Беларускай акадэміі мастацтваў, пасля шэсць гадоў у часопісе "Нёман" у якасці журналіста, так што таксама ёсць пэўны вопыт. У першай палове 90-х гадоў часопіс публікаваў матэрыялы з жыцця беларускай дыяспары Аўстраліі, ЗША, Расіі, Украіны, да падрыхтоўкі якіх я меў непасрэднае дачыненне, і да гэтага часу падтрымліваю знаёмства з дзеячамі эміграцыі?

— Паколькі наша газета выдаецца для суайчыннікаў, якія жывуць за межамі Беларусі, можа вы некалькі слоў скажаце для іх?

— Я хацеў бы пажадаць нашым суайчыннікам за мяжой, каб яны памяталі пра Радзіму, падтрымлівалі сувязь з намі, часцей ліставаліся, прыязджалі, каб яны былі своеасаблівымі пасламі Рэспублікі Беларусь у сваіх краінах, і ўсім — шчасця, здароўя, поспехаў у працы.

— Дзякую за размову, прыміце віншаванні з абраннем старшынёй Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, жадаю вам плёну і папаўнення шэрагаў МАБ.

Гутарыла Валянціна ГРЫШКЕWІЧ.

Віншум з юбілеем!

Залатая пара жыцця Рыгору Піўтараку — 70 гадоў

Доктар філалагічных навук, прафесар, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Украіны Рыгор Пятровіч Піўтарак нарадзіўся 14 чэрвеня 1935 года ў вёсцы Карыцішча Сумскай вобласці.

З 1998 года Р. Піўтарак кіруе аддзелам агульнаславянскай праблематыкі і ўсходнеславянскіх моў Інстытута мовазнаўства НАН Украіны.

Кола навуковых інтарэсаў юбіляра ўключае украінска-беларускую моўную сувязь, праблемы этнагенезу славян, узнікненне пісьменнасці ва ўсходніх славян, гісторыю і дыялекталогію ўсходнеславянскіх моў, культуру мовы. Р. Піўтарак — аўтар больш за 250 навуковых прац, у тым ліку манаграфій "Марфалогія інфінітыва ва ўсходнеславянскіх мовах" (1974), "Фарміраванне і дыялектна-дыферэнцыяцыя старажытнаславянскай мовы" (1988), "Украінцы: адкуль мы і наша мова" (1993), "Паходжанне украінцаў, рускіх, беларусаў і іх моў: Мифы і праўда пра трах братаў славянскіх з супольнай калыскай" (2001, 2004), падручніка "Беларуская мова" (1997).

Беларусісты розных краін асабліва цэняць распрацоўкі Рыгора Пятровіча ў галіне беларусазнаўства. У 1964 годзе ім была абаронена кандыдацкая дысертацыя "Гісторыя інфінітыва ў беларускай мове". На пачатку 1970-х гадоў Р. Піўтарак падрыхтаваў украінскія выданні класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа, забяспечыўшы іх змястоўнымі прадмовамі.

Ва ўкраінскім навуковым друку Рыгор Пятровіч папулярны за дэбюткі беларускіх лінгвістаў. У прыватнасці, яго прыналежаць рэцэнзіі на працы "Гісторыя беларускай літаратурнай мовы" І.Крамко, А.Юрэвіч, А. Яновіч (Мінск, 1968), "Лексіка Палесся ў прасторы і часе" (Мінск, 1971), "Асноўныя пытанні супастаўляльнай стылістыкі рускай і беларускай моў" М. Булахава (Мінск, 1979), "Слоўнік мовы Скарыны" (1977), агляды артыкулы аб беларусістыцы ва Украіне і інш. Юбіляр

выкладаў украінскую мову ў Кіеўскім універсітэце імя Т.Шаўчэнкі, выдаў першы ва Украіне падручнік беларускай мовы. У 2003 годзе ў Кіеве ў перакладзе Р. Піўтарака на украінскую мову выйшаў раней апублікаваны ў Мінску зборнік "Нарысы беларуска-украінскіх літаратурных сувязей". Спецыяльна для украінскага выдання Рыгор Пятровіч напісаў вялікае ўступнае слова. За падрыхтоўку гэтага выдання яму прысуджана Прэмія прэзідэнта акадэміі навук Украіны, Беларусі і Малдовы. Цяпер завяршаецца падрыхтоўка "Беларуска-украінскага слоўніка", які Рыгор Пятровіч укладае разам са сваім вучнем Аляксандрам Скапенкам.

Ад імя ГА МАБ віншую Вас, Рыгор Пятровіч, выдатнага навукоўца, абаяльнага чалавека, даўняга сябра беларускай навукі і культуры, намесніка старшыні нашай асацыяцыі ад Украіны з 70-гаддзем з дня нараджэння. Жадаю Вам моцнага здароўя, далейшых навуковых дасягненняў і працягу актыўнага і плённага супрацоўніцтва з беларускімі і замежнымі беларусістамі!

Сяргей ЗАПРУДСКІ.

Вольга ГАПОНЕНКА, кандыдат фізіка-матэматычных навук, дырэктар Музея гісторыі НАН Беларусі:

"Беларуская дыяспара — еўрапейскай навуцы"

Сёння мы знаёмім чытачоў з навуковай дзейнасцю аднаго з сяброў асацыяцыі беларусістаў — Вольгі ГАПОНЕНКА (Беларусь), якая даследуе ролю выхадцаў з Беларусі ў развіцці еўрапейскай навукі.

— Спадарыня Вольга, як даўно вы займаецеся праблемамі навуковай эміграцыі, і што вас прывяло да распрацоўкі дадзенай тэмы?

— Праблемамі навуковай эміграцыі як адным з аспектаў вывучэння гісторыі навукі ў Беларусі займаюся ўжо больш як дзесяць гадоў. Усё пачалося яшчэ ў Скарынаўскім цэнтры. Пад кіраўніцтвам прафесара А.Мальдзіса вяла пошук ураджэнцаў Беларусі — значных дзеячаў навукі і культуры ў свеце. Потым удзельнічала ў складанні даведніка "Хто ёсць хто сярод беларусаў свету", які выйшаў у 2000 годзе.

— Якую гісторыю мае, на ваш погляд, навуковая эміграцыя?

— Як з'ява навуковая эміграцыя мае глыбокую гісторыю. Яна існавала ўжо ў антычныя часы, перажыла Сярэднявечча, Адраджэнне і Асветніцтва. Міграцыя вучоных спрыяла актывізацыі сувязей паміж краінамі, абмену навуковымі ідэямі, вопытам, інтэрацыі той ці іншай краіны ў сусветную навуковую супольнасць.

Права на атрыманне адукацыі па-за межамі Бацькаўшчыны было зацверджана ў Беларусі юрыдычна яшчэ ў сярэдзіне XV стагоддзя (Прывілей 1447 г. вялікага князя ВКЛ Казіміра IV) і замацавана ў Статутах ВКЛ.

З сярэдзіны XVI да сярэдзіны XVII стагоддзя ва ўніверсітэтах Балоні, Падуі, Цюбінгена, Вітэнберга, Гейдэльберга, Лейпцыга, Лювэна, Базеля, Кракава, Кенігсберга і іншых еўрапейскіх гарадоў навучалася каля 460 студэнтаў з шляхецкіх сем'яў Беларусі і Літвы. Многія з іх пакінулі там добрую спадчыну, садзейнічалі пашырэнню асветы і кнігадрукавання. Больш за 20 кніг напісаў, пераклаў і выдаў у Амстэрдаме І.Каніевіч. Ён адным з першых распрацаваў для ўсходніх славян навуковую тэрміналогію па многіх галінах ведаў. Трывала ўвайшло ў гісторыю сусветнай тэхнікі імя беларускага вучонага генерал-лейтэнанта артылерыі К.Семяновіча — вынаходніка шматступеньчатай ракеты. У 1650 годзе ў Амстэрдаме ён выдаў кнігу "Вялікае майстэрства артылерыі", якая на працягу паўтара стагоддзя была ў Еўропе самай грунтоўнай навуковай працай на артылерыі і піратэхніцы.

Пасля ўключэння беларускіх зямель у склад і эканамічную сістэму Расійскай імперыі перамяшчэнні насельніцтва з этнічна беларускіх тэрыторый у цэнтральныя раёны Расіі, Сібіры, Казахстан, Прыбалтыку, Украіну, Крым, на Каўказ і Далёкі Усход фармальна праходзілі ў межах адзінай дзяржавы. Выхадцы з Беларусі і іх нашчадкі былі ў ліку пачынальнай географічнага і этнаграфічнага вывучэння новых каланізаваных Расіяй тэрыторый карэнных народаў Прыўралля, Сібіры, Далёкага Усходу. Сярод іх геолаг і географ І.Чэрскі (1845, в. Свольна Дрысенскага пав, Віцебскай губ.—1892). Ён склаў першую геалагічную карту ўзбярэжжа возера Байкал, выказаў ідэю эвалюцыйнага развіцця рэльефу, прапанаваў адну з першых тэктоніка-палеагеаграфічных схем унутра-

"Круглы стол", прысвечаны беларускай дыяспары, праводзіўся ў рамках кангрэсаў Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў у чацвёрты раз. Сустаршынямі яго былі Ілга Апіне (Латвія), Анатоль Сіроцкі, загадчык кафедры факультэта міжнародных адносін БДУ (Беларусь). Яны былі прыемна ўражаны актыўнасцю ўдзельнікаў секцыі, грунтоўнасцю падрыхтаваных дакладаў, разнастайнасцю тэматыкі. Першая спроба засведчыла, што гэтая тэма ў рамках асацыяцыі беларусістаў мае навуковую будучыню. Сёння мы знаёмім чытачоў з навуковай дзейнасцю аднаго з сяброў асацыяцыі беларусістаў — Вольгі ГАПОНЕНКА (Беларусь), якая даследуе ролю выхадцаў з Беларусі ў развіцці еўрапейскай навукі.

ных раёнаў Сібіры, якую потым выкарыстаў і развіў аўстрыйскі геолаг Э.Зюс у працы "Аблічча Зямлі".

— Якія прычыны масавай эміграцыі беларусаў у другой палове XIX — пачатку XX стагоддзя?

— У той час сацыяльныя, эканамічныя і палітычныя ўмовы спрыялі масавай эміграцыі ў іншаземныя рэгіёны Расійскай імперыі (усходняя эміграцыя) і за яе межы (заходняя). З гэтага часу пачаўся працэс фарміравання дыяспары як сталага пражывання значнай часткі беларускага народа за межамі Бацькаўшчыны. Нешматлікай часткай у названым працэсе была эміграцыя інтэлігенцыі і таленавітай моладзі ў навуковыя і культурныя цэнтры Расіі, Польшчы, Германіі, Францыі, іншых краін. Прычынай таму была абмежаваная колькасць, а ў канцы XIX стагоддзя адсутнасць на тэрыторыі Беларусі вышэйшых навучальных устаноў. Падзенне аўтарытэту навуковых ведаў, цяжкасці з набыццём вышэйшай адукацыі для некаторых груп насельніцтва, нестабільнасць грамадства склалі падставы для перамяшчэння не толькі студэнцкай моладзі, але і прафесуры. Менавіта з гэтага часу пачынаецца навуковая эміграцыя расійскай і ўкраінскай навуковай эліты, якая набывае масавы і незваротны характар. Толькі ў Парыжы напярэдадні Першай сусветнай вайны жылі 35 тысяч чалавек рускамоўнага насельніцтва, з іх 1600 студэнтаў.

Значны ўздым у навукі і вышэйшай адукацыі адбыўся ў XIX стагоддзі і ў Расійскай імперыі, у склад якой уваходзіла Беларусь. Пашырылася сетка навучальных устаноў. Да старэйшых Маскоўскага (1755) і Дэрпцкага (1632) універсітэтаў былі дададзены Пецябургскі (1819), Харкаўскі (1805), Казанскі (1804), Кіеўскі (1834), Новарасійскі (1861) і Томскі (1888). З'явіліся новыя для расійскай вышэйшай школы тэхнічныя інстытуты — Харкаўскі тэхналагічны (1885) і політэхнічны ў Рызе (1896), Кіеве (1899) і Томску (1900). Адкрываліся навуковыя таварыствы (РФХТ, Геаграфічнае, інш.), навуковыя лабараторыі, пачалі выдавацца спецыялізаваныя навуковыя часопісы. Гэта спрыяла росту эміграцыі беларускай моладзі (сярэдня ўзрост — 19 гадоў) на Усход, асабліва пасля закрыцця па палітычных матывах у 1833 годзе Віленскага ўніверсітэта, які адыграў выключную ролю ў распаўсюджванні вышэйшай адукацыі на беларускіх землях.

— Найбольш значныя працы якіх вучоных вы можаце назваць?

— У навучальных і навуковых цэнтрах Расіі былі выкананы найбольш значныя работы ўраджэнцаў Беларусі. У працах прафесара Пецябургскага ўніверсітэта А.Кавалеўскага (1840-1901) з Віцебшчыны знайшла сваё ўвасабленне ідэя гармоніі ў развіцці жывых арганізмаў. Установаўленню агульных заканамернасцей матэматычных функцый, якія апісваюць фізічныя велічыні (хуткасць, сілу ўзаемадзеяння, напружанасць поля, інш.), спрыяла развіццё тэорыі радоў, якая была выканана членам-карэ-

спандэнтам Пецябургскага АН, прафесарам Варшаўскага ўніверсітэта В.Ермаковым (1845-1922) з-пад Гомеля. Унікальную калекцыю флары Сібіры сабраў і перадаў у Галоўны батанічны сад у Пецябургу беларускі падарожнік-геабатанік і ўрач Т.Аўгусціновіч (1809-1891), які нарадзіўся ў Віленскай губерні. Ураджэнец Слуцка астраном і педагог, член-карэспандэнт Пецябургскага акадэміі навук В.Цэраў (1849-1925) першым установаў і ніжнюю мяжу тэмпературы Сонца, роўную 3500°C. Метады вызначэння хімічнай будовы кісліноў, спіртоў і вуглевадародаў (т. зв. "правіла Папова") прапанаваў хімік і педагог з Віцебшчыны, прафесар Варшаўскага ўніверсітэта А.Папоў (1840-1881). Першым вывучаў трываласць жалеза і сталі, упершыню ў Расіі зрабіў даследаванні па дынаміцы машын, выдаў першы на рускай мове дапаможнік па будаўнічай механіцы "Курс практычнай механікі" (1837) лаўрэат Дзямідаўскай прэміі ўраджэнец Рэчыцкага павета інжынер, педагог, гісторык навукі і тэхнікі М.Ястржэбскі (1808-1874). Адным з заснавальнікаў манголазнаўства ў Расіі з'яўляецца член-карэспандэнт Пецябургскага АН прафесар, рэктар Казанскага ўніверсітэта В.Кавалеўскі (1800-1878), які нарадзіўся ў Гродне.

— Гэта вы распавядалі пра дасягненні беларускай эміграцыі на Усходзе. А хто праявіў сябе на Захадзе?

— Гісторыя вышэйшай адукацыі Беларусі сведчыць, што на працягу многіх стагоддзяў позіркі юнакоў былі скіраваны і ў бок Захаду, дзе існавала выдатная сістэма вышэйшай школы з сучаснай тады падрыхтоўкай да самастойных даследаванняў і добра развітай інфраструктура для заняткаў навукі — бібліятэкі, музеі, архівы, навуковыя інстытуты. Асабліва адбітак накладвала скрыжаванне класічных і новых плыняў еўрапейскай навукі. Аналі старадаўніх універсітэтаў Берліна, Гейдэльберга, Гёттынгена, Стагольма, Парыжа, Прагі, Кракава, Варшавы захоўваюць звесткі пра ўраджэнцаў Беларусі, якія тут атрымалі вышэйшую адукацыю.

Сярод выхаванцаў Берлінскага ўніверсітэта згадаем аднаго з заснавальнікаў фізікі нізкіх тэмператур, прафесара і загадчыка фізічнага інстытута Ягелонскага ўніверсітэта Ж.Урублеўскага, прафесара Ветэрынарнага інстытута ў Дэрпце А.Краеўскага, лекараў І.Юндзіла і Ф.Негалеўскага, вынаходніка і пісьменніка З.Слонімскага. У Парыжскай Сарбоне атрымаў грунтоўныя веды па медыцыне адкрывальнік метаду фарміравання адбіткаў жывой прыроды ва ўмовах электрычнага разраду Я.Наркевіч-Ёдка. Тут жа вучыліся лінгвіст Р.Каліна, будучы прафесар Віленскага ўніверсітэта астраном В.Каршэўскі, хімік і публіцыст, прафесар Тэхналагічнага інстытута ў Томску А.Асяноўскі. Стажыроўку ў Гейдэльбергскім універсітэце меў хімік Э.Урублеўскі. Курс Варшаўскага ўніверсітэта скончыў тэрці з братаў Урублеўскіх — Станіслаў, які кіраваў на пачатку XX стагоддзя вайскавай прамысловасцю Польшчы, літаратар Л.Каратынскі, адвакат Л.Папецкі, гісторык і географ, прафесар Варшаўскага політэхнічнага інстытута Т.Ліпінскі. У гэту плеяду ўваходзіць этнограф П.Шпілеўскі, паэт Я.Бурш, літаратурны крытык і публіцыст Я.Жамойцін. Страсбургскі ўніверсітэт скончыў стваральнік тэорыі нелінейных вазанняў Л.Мандэльштэма (родом з Магілёва). У Кенігсбергскім універсітэце вучыўся Г.Мінкоўскі, якому належыць распрацоўка матэматычнай інтэрпрэтацыі спецыяльнай тэорыі адноснасці ў межах уяўленняў аб чатырохмернай прасторы-часе і інш.

— Ці мае навуковая эліта беларускай дыяспары свае адметныя рысы, якія выдзяляюць яе як з беларускай дыяспары, так і значна адрозніваюць ад навуковай дыяспары іншых краін?

— Самадаспарткавая навука еўрапейскіх краін другой паловы XIX стагоддзя не мела вострай патрэбы ў замежных вучоных, аднак многія ўраджэнцы Беларусі па розных абставінах пасля атрымання вышэйшай адукацыі застаўліся на Захадзе. Яны арганічна ўвайшлі ў заходнееўрапейскую навуковую супольнасць. Эміграцыйны перыяд стаў найбольш вынікавай парой іх творчасці. Выхадцы з Беларусі шмат зрабілі для інтэграцыі нацыянальнай навуковай думкі ў скарбніцу сусветных ведаў, абгацілі навуку новымі метадамі і адкрыццямі. Штодзённай працай яны павышалі аўтарытэт творчасці даследчыка, спрыялі фарміраванню новага тыпу вучонага па-за межамі рамак дзяржаўнай апекі і пераадолевалі распаўсюджанне ў XIX стагоддзі ўяўленне аб падпарадкаванасці доследнай працы выкладчыка. Адносна маладоасць расійскай (беларускай) навукі праявіла сябе ў меншай прыхільнасці "паданням" навуковай традыцыі і аўтарытэтам, што стымулявала фантазію і навуковую інтуіцыю, неабходную для пошуку новых шляхоў, рабіла іх больш чуйнымі да новых кірункаў навукі, пабудовы смелых гіпотэз, шырокіх навуковых кантактаў.

Аб наватарскім накірунку даследаванняў ураджэнцаў Беларусі сведчыць іх удзел у станаўленні новых навуковых дысцыплін, у распрацоўцы арыгінальных тэорыяў. Стварэнне новай галіны ведаў — фізікі і тэхнікі нізкіх тэмператур — звязана з імем ураджэнца Гродна прафесара Кракаўскага ўніверсітэта Ж.Урублеўскага (1845-1888), які лічыцца заснавальнікам фізічнай школы Польшчы. Яго піянерскія работы спрыяюць пашырэнню ведаў пра прыроду і будову рэчыва. І шэраг Нобелеўскіх прэміяў за даследаванні ў галіне нізкіх тэмператур, якія былі ўручаны ўжо ў наступным, XX стагоддзі, — найлепшы доказ таго.

Фундаментальныя даследаванні ў галіне аптыкі і спектраскапіі належаць прафесору Юр'еўскага ўніверсітэта А.Садоўскаму (1859, Віцебск-1921, Прага). Ён распрацаваў спектральны метады вымярэння тэмпературы, а ў 1898 годзе ўпершыню тэарэтычна даказаў існаванне вярчальнага дзеяння светлавых хваляў, якія падаюць на крышталі (сёння з'ява вядома як "Эфект Садоўскага"), вылічыў вярчальныя моманты і даказаў магчымасць непасрэднага пераўтварэння светлавой энергіі ў механічную.

Вялікая роля ў вырашэнні пытанняў аб роўнасці жанчын у навукі і адукацыі належыць С.Кавалеўскай (Корвін-Крукоўскай, 1850-1891). У 1884 годзе яна стала першай у свеце жанчынай-прафесарам універсітэта і першай жанчынай, якая за дасягненні ў навукі была абрана членам-карэспандэнтам Пецябургскага акадэміі навук.

З імёнамі ўраджэнцаў Беларусі звязана станаўленне астранамічнай і фізічнай школ у Літве і ва Украіне. Чынны ўдзел у стварэнні і дзейнасці Віленскага астранамічнага абсерваторыі прымаў М.Пачобут-Адлянціцкі (30.9.1728-20.2.1810). Некаторыя з яго астранамічных даследаванняў былі апублікаваныя французскім астраномам Э.А.Поліанам у кнізе "Мірны дагавор паміж Дэкартам і Ньютанам" (1763).

Ураджэнец Магілёва акадэмік АН СССР Л.Мандэльштэма (1879, Магілёў-1944) — стваральнік тэорыі рассяявання святла ў цвёрдых асяроддзях. Значны ўклад у вывучэнне фізікі і хіміі ядра і элементарных часцін зроблены акадэмікам Расійскага АН В.Гальданскім (1923, Віцебск-2001). Школу фізікаў-тэарэтыкаў стварыў акадэмік АН СССР А.Мігдал (1911, Ліда-1991). Сярод стваральнікаў атамнай бомбы ёсць імя А.Брыша (н. 1926, Мінск) — лаўрэата

Сталінскай і Ленінскай прэміяў, Героя Сацыялістычнай Працы, прафесара, лаўрэата канструктара Усерасійскага нова-даследчага інстытута эксперыментальнай фізікі (Масква). Стваральнікам навукі аб марскіх берагах называюць ураджэнца Бабруйска, прафесара Маскоўскага і Кіеўскага ўніверсітэтаў аўтара кнігі "Фізічная географія СССР" "Фізічная географія Заходняй Еўропы" Б.Дабрыніна (1886-1951).

Імя авіяканструктара лаўрэата Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР, дэпутата тэхнічных навук П.Сухова (1885-1975), які родам з Глыбокага, непарывна звязана са стварэннем шматфункцыянальных баявых самалётаў.

— Што можна сказаць пра вынікі навуковых даследаванняў дзеячаў беларускай дыяспары?

— Аб значным укладзе выхадцаў Беларусі ў развіццё еўрапейскай навука-даследчага інстытута эксперыментальнай фізікі (Масква). Стваральнікам навукі аб марскіх берагах называюць ураджэнца Бабруйска, прафесара Маскоўскага і Кіеўскага ўніверсітэтаў аўтара кнігі "Фізічная географія СССР" "Фізічная географія Заходняй Еўропы" Б.Дабрыніна (1886-1951). Імя авіяканструктара лаўрэата Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР, дэпутата тэхнічных навук П.Сухова (1885-1975), які родам з Глыбокага, непарывна звязана са стварэннем шматфункцыянальных баявых самалётаў.

Аб значным укладзе выхадцаў Беларусі ў развіццё еўрапейскай навука-даследчага інстытута эксперыментальнай фізікі (Масква). Стваральнікам навукі аб марскіх берагах называюць ураджэнца Бабруйска, прафесара Маскоўскага і Кіеўскага ўніверсітэтаў аўтара кнігі "Фізічная географія СССР" "Фізічная географія Заходняй Еўропы" Б.Дабрыніна (1886-1951). Імя авіяканструктара лаўрэата Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР, дэпутата тэхнічных навук П.Сухова (1885-1975), які родам з Глыбокага, непарывна звязана са стварэннем шматфункцыянальных баявых самалётаў.

Пяць выдатных дзеячаў навукі ў нульм стагоддзі былі прадстаўленымі ў Пецябургскага АН. Членамі Польскага АН былі Н.Цыбульскі, Ж.Урублеўскі, Б.Дабруйска, М.Пачобут-Адлянціцкі быў удзельніком рэдкага для замежнага вучонага гонару быць абраным у Парыжскую акадэмію навук і Лонданскае Каралеўскае таварыства. Прадстаўнікі беларускай навуковай эліты сталі лаўрэатамі прэміяўных навуковых узнагарод: Ж.Урублеўскі атрымаў прэмію імя Баўмгартнера Венскага акадэміі навук, С.Кавалеўскай — прэмію імя Бардэна Парыжскага акадэміі навук. Лаўрэатамі Дзямідаўскага прэміі Пецябургскага АН сталі С.Пугарта і М.Ястржэбскі.

Вышэйшым прызнаннем вынікаў навуковых даследаванняў вучоных з'яўляецца прысуджэнне ім Нобелеўскай прэміі. Азінаццаць з іх у галіне фізікі і хіміі прысуджаны нашым суайчыннікам і нашчадкам — гэта Р.Ф.Фейнман (1965), І.Р.Прыгожын (1977), Ш.Глэз (1979), А.Клуз (1982), Дж.І.Фрыдман (1990), М.Перл (1995), Ф.Райнес (1995), Д.Дж.Ошэраф (1996), А.Дж.Хіч (2000), Ж.І.Алфэраў (2000), В.Л.Гінзбург (2003).

Імёнамі сыноў Беларусі названы І.Чэрскага — сістэма горных хрыбтоў у Паўночна-Усходняй Сібіры, хрыбет у Забайкаллі; Б.Дабрыніна — гара на "Зямлі каралевы Мод" у Антарктыдзе і буйны ў Ахоцкім моры. Зорныя імёны Ж.Алфэрава, Я.Зялёдовіча, С.Кавалеўскага, О.Шміда, Г.Ціхава нададзены малым планетам Сонечнай сістэмы. Імем М.Пачобута-Адлянціцкага названы адзін з кратэраў на адваротным баку Месяца.

— Дзякуй за цікавыя апавед. Дзякуючы, у хуткім часе мы працягнем абмеркаванне гэтай тэмы на старонках газеты.

Гутарыла Валянціна ГРЫШКЕВІЧ.

Другі Усебеларускі фестываль народнага мастацтва "Беларусь — мая песня"

"Дударыкі" і "Мінскія музыкі"

У межах Другога Усебеларускага фестывалю народнага мастацтва "Беларусь — мая песня", прысвечанага 60-й гадавіне вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, гэтай вясной у Мінску прайшоў фестываль "Сузор'е". Лаўрэаты фестывалю (26 калектываў) возьмуць удзел у заключным канцэрце фестывалю "Беларусь — мая песня" 3-5 ліпеня гэтага года. Да такой выключнай падзеі будзе таксама прымеркавана выніковая выстава самадзейных мастакоў і майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, фотаамагараў, калекцыянераў.

У іх межах праведзена восем аглядаў-конкурсаў на папярджэнне ганаровага звання "узорны", "народны" самадзейны калектыв.

Мінчане — народ творчы. У клубных установах горада працуе каля 4 500 калектываў народнай творчасці ўсіх напрамкаў і жанраў (харавых і вакальных сярод іх — 341, харэаграфічных — 493, тэатральных — 254, інструментальных — 244). 220 калектываў маюць ганаровы найменні "народны" (дзіцячыя калектывы — "узорны"), тры — званне "Заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь".

Адзін з чарговых прэтэндэнтаў на званне "заслужаны" — узорны фальклорны ансамбль "Дударыкі" (узорным стаў у 1993 годзе), які існуе пры Нацыянальнай гімназіі нумар 14 горада Мінска. Улюбёныя ў мастацтва, юныя музыканты перадаюць сваё

захапленне беларускай музыкай гледачам, шмат выступаюць як у Беларусі, так і за яе межамі (пабывалі ў Польшчы, Германіі, Фінляндыі, Францыі, Італіі, на востраве Тайвань, у Латвіі і іншых краінах).

У гэтым годзе ў час летніх канікул з 5 чэрвеня па 3 ліпеня ансамбль гастралюе па Вялікабрытаніі, дапамагаючы аднаму з дабрачынных фондаў сабраць грошы на аздаруленне беларускіх дзяцей, якія жывуць на тэрыторыях, пацярпелых ад Чарнобыльскай аварыі. Пасля гастролі ў "Дударыкі" выступіць у якасці гасцей на міжнародным фестывалі ваенных аркестраў у горадзе Абердэне ў Шатландыі. Добрачыннай дзейнасцю ансамбль займаецца з 1993 года. Перадаў значную суму грошай на будаўніцтва царквы, супрацоўнічае з чарнобыльскімі фондамі — як айчыннымі, так і замежнымі.

У 1998 годзе "Дударыкі" атрымалі грант Спецыяльнага фонда Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, а ў 2000 годзе такі ж грант выйгралі двое ўдзельнікаў ансамбля. Многія выхаванцы пасля заканчэння гімназіі выбралі сабе музычны прафесіі.

Заснаваны калектыв у 1970 годзе Дзмітрыем Ровенскім — выдатным музыкантам з Капыльшчыны, членам асацыяцыі майстроў музычных інструментаў, які ў 1999 годзе атрымаў ганаровае званне "Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь". Жонка і трое яго дзяцей таксама музыканты: яны выступаюць з ім, як сямейны калектыв у ансамблі "Мінскія музыкі". Гэта дарослы калектыв, што працуе пры гэтай жа гімназіі, створаны ён у 1996 годзе. У "Мінскіх музыках" сабраны леп-

Заканчэнне на 8-й стар.

Народны каляндар "Ліпень косіць і жне, доўга спаць не дае"

На большасці тэрыторыі Беларусі ліпа зацвітае на пачатку гэтага месяца, таму і месяц носіць такую назву.

3 ліпеня — свята перапялятнікаў і навалніц. Лічылі, што ў гэты дзень ці ў наступны абавязкова зрымне гром ці блісне маланка.

5 ліпеня — тыдзень да Пятра, калі садзілі рэпу на Смаленшчыне.

6-га — Купалле, свята сонца і агню, урадлівасці і росквіту зямлі, прымеркаванае да летняга сонцастаяння.

7-га — Іван Купала (Іван Купальны, Іван Летні, Іван Пасны, Іван Злосны, Іван Чыякі, Іван Ведзьмін, Ян) — працяг купальскага свята. Дзесятка — прысвятак, чацвер на дзесятым тыдні пасля Вялікадня, адзін з этапаў даспявання жыта.

8 ліпеня — Дзесятуха (Зельная). Пяцэнка — час, калі завязваецца зерне ("пяцэнка"). Не мае пастаяннага дня ў календары.

10-га — Самсон. Пра гэты прысвятак кажуць: "На Самсона дождж — сем тыдняў тож".

12-га — Пятро, старадаўняе земляробчае свята, па сутнасці, завяршэнне Купалля. Дзяўчаты хадзілі ў лес развіваць вянікі, якія яны завілі на Сёмуху (Тройцу). Лічыцца, што пасля Пятра лета ідзе на спад: "Прышоў Пятрок — апоў лістак".

14-га — Кузьма і Дзям'ян — святы кавалёў. Ёсць прыказка пра гэтых святых: "Святы Пятро жыта спеліць, святы Кузьма серпы робіць, а святы Дзям'ян сена грабець".

17-га — Андрэй, адзін з апекуноў земляробства. Да гэтага дня завяршаецца працэс высявання жыта. "Зерне ў халаску, не валяйся ў халадку", — нагадае прыказка.

21-га — Градавы дзень (Казанская), гэты прысвятак засцерагаў ад хвароб вачэй і галавы. У некаторых рэгіёнах звязаны з пачаткам жніва — зажынкамі.

26-га — Гаўрылей, прысвятак, калі асцерагаліся, каб град не пабіў пасевы.

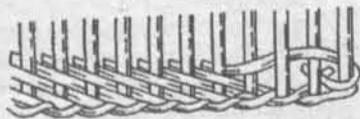
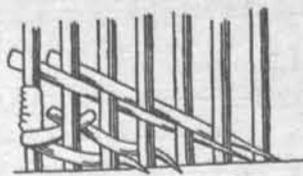
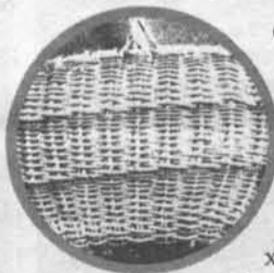
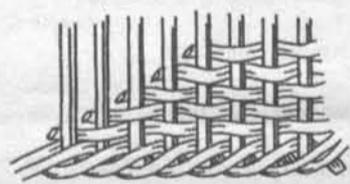
29-га — Серпавіца — пятніца перад Іллей, дзень "зазубрывання сярпоў", падрыхтоўкі да жніва ў некаторых рэгіёнах.

Па матэрыялах Алеся ЛОЗКІ.

Захавай традыцыю

Лозапляценне

УРОК ЧАЦВЁРТЫ: ТЭХНІКІ ЛОЗАПЛЯЦЕННЯ

ПЛЯЦЕННЕ РАДАМІ

Пляценне радамі звычайна выконваецца тады, калі неабходна атрымаць рэч з даволі гладкімі

КВАДРАТНАЕ ПЛЯЦЕННЕ

Квадратнае пляценне ўжываецца для вырабу прамавугольных прадметаў, вядзецца праз два ста-

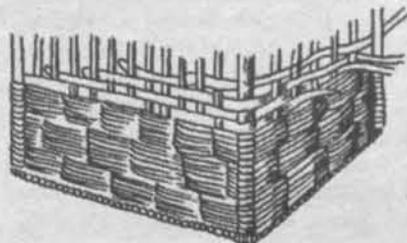
сценкамі з абодвух бакоў. Нагадвае паслойнае пляценне, нарошчваюцца па нахіленай спіралі. Плятуць з правага боку. Пачынаюць плесці самым кароткім прутам, закладваюць яго камлём. Другім прутам плятуць ад наступнай стойкі, трэцім — ад трэцяй стойкі і г.д. Вяршыні пруты пакідаюць звонку. У час пляцення паслядоўна адбываецца стыкоўка вяршыні чарговага прута з камлём папярэдняга. У выніку шоў стыкоўкі стварае прыгожую рэльефную лінію.

які звонку за два стаякі ўнутры. Гэта яго асаблівасць. Пачынаюць плесці камлём прута злева направа праз дзве стойкі, улічваючы і вуглавую, пакуль ад вяршыні прута на вонкавым баку застаецца каля 10 сантыметраў. Другім прутам плятуць з правага боку ад другой стойкі таксама праз дзве стойкі, выводзяць яго канец звонку на дзве стойкі далей. Чарговыя пруты плятуць да таго часу, пакуль атрымаецца квадрат, гэта значыць вышыня выплеченага рада будзе раўняцца адлегласці паміж дзвюма стойкамі. Закончыўшы пляценне першага

рада квадратаў, плятуць другі, але плесці пачынаюць з наступнай стойкі вяршынямі пруты. Такім чынам працягваюць рабіць квадраты да патрэбнай вышыні. У час працы плечанае палатно ўшчыльняюць малатком, калатухай (ізірам).

Ніна БУРАКОЎСКАЯ, вядучы метадыст Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці; Ірына ШТЭФАН, старшыня абласнога клуба "Умельцы Міншчыны".

"Дударыкі" і "Мінскія музыкі"

Пачатак на 7-й стар.

шыя музыканты-аматары сталіцы — гарманісты, скрыпачы, цымбалісты, бубністы. Гэта ўсё людзі розных прафесій, улюбёныя ў беларускую музычную спадчыну. Тое, што побач з дзецьмі працуюць дарослыя музыканты-аматары, вельмі добрая школа для іх: ідзе натуральны працэс пераемнасці маладым пакаленнем шматвекавых народных традыцый.

Рэпертуар ансамбляў складаецца з народнай музыкі, песень, танцаў з розных рэгіёнаў Беларусі, а інструменты зроблены лепшымі беларускімі майстрамі — У.Жукоўскім, Н.Суднікам, І.Лычкоўскім, М.Гайдукевічам, В.Размысловічам, А.Красевым, братамі Мазанікамі і іншымі. Сам Дзмітрый Ровенскі робіць народныя інструменты, а таксама піша свае аўтарскія музычныя творы. Кожны ўдзельнік ансамбля валодае некалькімі музычнымі інструментамі, сярод якіх — дудка, цымбалы, скрыпка, гармонік, дуда, цытра, ліра, акарына, жалейка, басы, бубен і некаторыя іншыя.

Удзельнікі ансамбля "Дударыкі" пераабсталявалі музычны клас пад звычайную сялянскую хату з цаглянай печчу, калаўротам, іншымі прадметамі сялянскага побыту. Гэта пашырае круггляд гарадской дзетвары і дае больш яркае прадстаўленне пра асяроддзе, у якім ствараліся музычныя шэдэўры народнай культуры.

ры. Часам у канцэртах "Дударыкаў", як і ў сялянскім святочным побыце, у ход ідуць пілы, косы, мас-

зыканты, што выдатна ведаюць традыцыю, могуць сабе дазволіць часам таленавіта пажартаваць.

Як мастацкі кіраўнік абодвух ансамбляў, Дзмітрый Ровенскі ў свой час паставіў перад сабой мэту: адраджаць і памнажаць узоры музыкальна-песеннай спадчыны народа. І гэта яму ўдаецца з дапамогай сяброў-аднадумцаў, калег, таленавітых музыкантаў, балетмайстра-пастаноўчыка заслужанага дзеяча культуры Рэспублікі Беларусь Г.Чорнага, харэографу В. Варашылавай, І.Аўтуха, выкладчыкаў музыкі і спеваў А.Ровенскай, В.Давідовіч, Т.Юхновіч, В. Чарновай і іншых.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.
НА ЗДЫМКАХ: Д. РОВЕНСКІ — злева (1-я стар.); удзельнікі ансамбляў "Мінскія музыкі", "Дударыкі".

лабойкі, набілки, чыгуны, калаўрот, падковы, з дапамогай якіх таксама ствараюцца музычныя гукі і цэлыя творы. Му-

Дзіцячая чытанка

Лясныя жыхары: сойка

Сойку лёгка адрозніць ад іншых птушак па агульнай рыжаватай афарбоўцы, яркаблакітных плямах ля згібу крылаў, чорных вусах і невялікім чубчыку на галаве.

Наогул, сойкі — птушкі шумнага нораву, вельмі "балбатлівыя", і менавіта за гэта іх не любяць паліўнічыя. Варта чалавеку трапіць ім на вочы, як яны ўсчынаюць неймаверны крык, абвясчаючы ўсяму жывому ў лесе пра бліzkую небяспеку.

Аднак у перыяд гнездавання сойкі зусім іншыя — ціхія і асцярожныя. Плоскае збудаванне, складзенае з галінак, спяблін і розных карэньчыкаў — такое гнездо сойкі. Размяшчаюцца гнезды, як правіла, на вялізных галінах каля самага ствала высокіх дрэў. У кладцы пяць-шэсць яек. Птушанят пасля іх вылуплення з мацярынскай дабайнасцю корміць самка, галоўным чынам рознымі вуснямі, што прыносяць да гнезда самец. У выпадку небяспекі сойка часам пераносіць свой маладняк у іншае месца.

Пытанне аб ролі соек у прыродзе да гэтага часу застаецца спірэчным. Адно арытолагі наракаюць на іх за знішчэнне яек і птушанят розных птушак. Другія

гавораць аб іх карысці, бо сойка часта хавае жалуды дуба пад каронне дрэў або закопвае іх у зямлю, адносячы на даволі значную адлегласць, а знаходзіць пасля толькі частку сваіх кладовак і тым самым спрыяе распаўсюджванню дуба. Падобным чынам маніпуліруе яна і з насеннем іншых дрэў. Сапраўдная сейбітка!

Так што варта лічыць сойку карыснай птушкай, бо яе шкода, нават не ўлічваючы "пасадкі" дрэў, кампенсуецца знішчэннем велізарнай колькасці шкодных насякомых.

Сойка — улюбёны аб'ект даследавання этолагаў (спецыялістаў па паводзінах жывёл). Справа ў тым, што гэтыя птушкі вельмі ўдала могуць імітаваць іншыя гукі. Так, А. Мальчэўскі апісаў сойку, якая рыпела як старыя вароты, спявала драздом, кудахтала курыцай. Галандскі этолаг Міка Тынберген, праводзячы назіранні за сойкамі, прыгадвае такі выпадак: "Я меў завядзёнку будзіць насельнікаў лагера паміж 6 і 7 гадзінамі раніцы, на свістаючы прабудку ці лёгка пастукуваючы кійком на палатках. Праз некалькі тыдняў нашы сойкі навучыліся цудоўна пераймаць мой свіст. І аднойчы рані-

цай так сыгралі спектакль у чатыры гадзіны, што двое маіх студэнтаў ускочылі, таропка апрапуліся, выбеглі на двор, праціраючы вочы, і толькі тады зразумелі, хто іх разбудзіў".

Цікавы ў соек таксама момант "мурашкавання". Справа ў тым, што многія птушкі вельмі арыгнальна паводзяць сябе з мурашкамі. Яны садзяцца на зямлю, хапаюць іх дзюбай і ўціраюць сабе ў пер'е. Сойкі ж мурашак не хапаюць, а рэагуюць на іх вельмі падобна. Садзяцца на мурашнік, распускаюць і цягнуць па зямлі крылы, адначасова імітуючы рухі ўцірання. Такія паводзіны спрыяюць таму, што мурашкі распаўзаюцца па ўсім целе птушкі. Сакрэт гэтай цікавай рэакцыі птушак на мурашак пакуль што не раскрыты, але хутчэй за ўсё гэта спрыяе ачышчэнню цела птушкі ад паразітаў.

У Беларусі сойка — шырока распаўсюджаная і звычайная лясная птушка. Найбольш часта сустракаецца яна ў мяшаных і сасновых лясах. Зімой чародкі соек колькасцю па 5-15 птушак часам адіраўляюцца ў далекія вандроўкі.

Вячаслаў СТОМА,
натураліст-даследчык.

Спеўнік

З рэпертуару ансамбля "Мінскія музыкі".
Песні Д. Ровенскага на словы М. Шынкевіча

Маці Беларусь

Ці аблокі пльвучы з дзьмухаўцамі ўгары,
Ці шапочуць дажджы, ці дудараць вятры,
Кожны час, кожны міг да бясконцай пары
Ты мне сонцам гарыш, край бацькоўскі святы.

Прыпеў:
Не знайду на свеце анідзе я
Самых моцных крылаў за плячыма,
Ты мая апора і надзея,
Маці Беларусь — мая Айчына.

Жаўрукамі звяняць мары

заўтрашніх дзён
Над дзяцінствам маім, над маёй галавой,
Каб зышоў у нябыт чарнабыльны праклён,
Каб квітнела зямля зноўку чыстай травой.

Прыпеў.
Хай жа ліра гучыць праз гады і вякі
Як крынічка ў гаі да чысценькіх нябёс,
Дарагія ж мае і дзяды, і бацькі,
Падпявайце Вы нам пра наш будучы лёс.

Прыпеў.

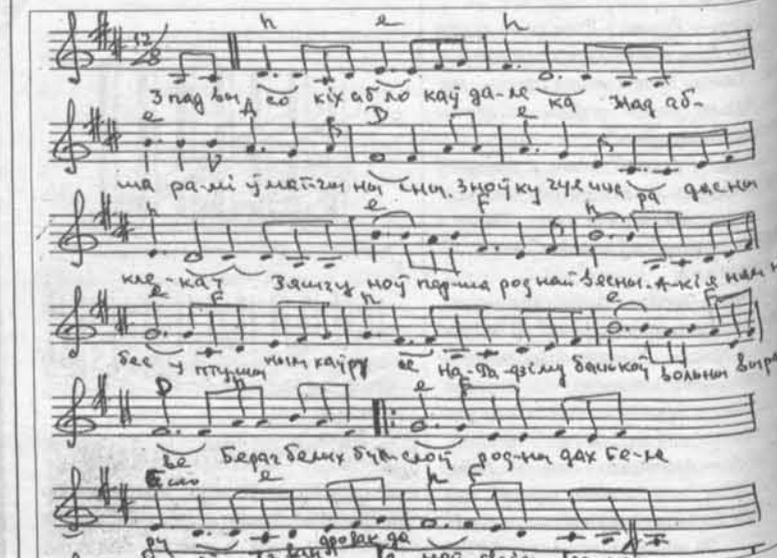

Бераг белых буслоў

З-пад высокіх аблокаў далёка
Над абшарамі ў матчыны сны
Зноўку чуюцца радасны клекат
Вяшчучоў першароднай вясны.

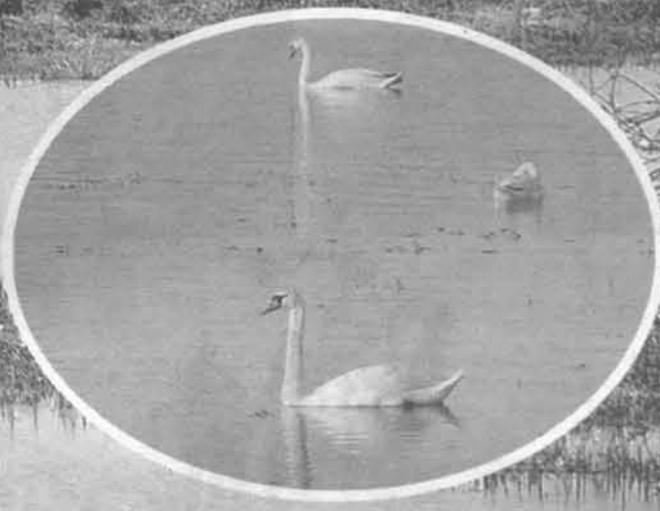
Прыпеў:
Акіянам нябёс у птушыным хаўрусе
На радзіму бацькоў вольны вырай пльве:
Бераг белых буслоў — родны дах Беларусі —
Ён з вандровак дамоў сваім

сэрцам зава
Не даюць ані зоркі, ні сонца
Здрадзіць пляху адвечнаму іх.
Каб, адлаўшы апошнія моцы,
Зноў вяртацца да гнездаў сваіх.
Прыпеў.
Ці не так якамоці нам трэба
Пад святочнымі звонамі расы
Шанаваць беларускае неба,
Як яго акрыляюць буслы?
Прыпеў.

Маршрут

"Птушыны базар" на Віліі

Пачынаецца турысцкае лета — пара пешых вандравак па лясах і байдарачных — па больш буйных рэках. Адпраўляюцца ў шлях і велатурысты. Летнія вандроўкі напоўнены купаннем, рыбалкай, зборам дароў лесу. Чэрвень радуе мітуснёй траў, ліпень — мноствам ягад, жнівень — грыбамі і брусніцамі, цвіценнем верасу, добрым клёвам рыбы.

Аматарам байдарачнага турызму можна прапанаваць маршрут кіламетраў на 40 ад пасёлка Раёўка да горада Вілейка. Байдаркі спускаць лепей на ваду ніжэй плаціны кардоннай фабрыкі. Ад Раёўкі да злучэння з Іліяй нешматводная Рыбчанка цячэ трохі больш за тры кіламетры. Дарэчы, навічкі павінны ведаць, што ў рацэ сустракаюцца карчы.

Спартыўную цікавасць прадстаўляе звілістае русла, якое ў раёне хутара Ляўкова на разбуранай плаціне ажыўляецца бурным цячэннем і пеніцца. Цэнтральны зліў гэтага штучнага парожка звычайна можна прайсці без прыгод, іншых перашкод на шляху няма. Да Вязыні, а гэта больш за 15 кіламетраў, рака спакойная, а потым пачынае адчувацца цячэнне так званага Вілейскага мора. Затым Ілія хутка раздаецца ў берагах і пераходзіць у паўднёвы плёс водаскоўшча, дарэчы, самага прыгожага і буйнога ў Беларусі.

Тут прапаноўваем спыніцца і палюбавацца мясцовасцю. Прывабнасць ёй прыдаюць пакрытыя сасновым лесам

малюнічыя берагі, пясчаныя і зручныя для купання пляжы. Плыць да Вілейкі застаецца гадзіны тры. Па берагах — лес. Дарэчы, у глыбінныя лясныя раёны турысты могуць дабрацца і па дарогах, дзе курсіруюць аўтобусы. У гэтым раёне Беларусі шмат розных рэк і рачулак. Сплаўныя з іх Вілія, Уша, Ілія, Рыбчанка і Дзвіноса. А вось паляўнічыя ведаюць яшчэ Дзікае возера ў басейне ракі Іліі. Плануюцца, што тут будзе створаны "Балотны запаведнік", які ўвойдзе ў комплекс прыроднага парку "Белая Русь". Актыўная частка ўсіх маршрутаў заключана паміж чыгуначнымі лініямі Маладзечна — Полацк (станцыя Вілейка, прыпынак Чырвоны Беражок і Даманаўскі) і Маладзечна — Вільнюс (станцыя Пруды, Залессе, Смаргонь, прыпынак Засковіч і Беласельскі). Радзеі выкарыстоўваюцца турыстамі шасейныя дарогі, якія дубліруюць чыгуначныя лініі на ўчастках Маладзечна — Вілейка і Маладзечна — Смаргонь.

Турыст, які адправіцца па гэтым маршруце, убачыць помнікі мінулага, удыхне водар лесу і квітнеючага лугу, наталіцца прыгажосцю амаль некрунутых куткоў прыроды, падзівіцца разнастайнасці расліннага і жывёльнага свету гэтага экзатычнага краю Міншчыны.

Юльяна СІНКЕВІЧ.
Фота аўтара і Андрэя БАРАДУНА.

Вяртанне купала

Праз два гады пасля пажару ў Нясвіжскім замку там пабываў наш карэспандэнт.

Ён стаў сведкам падняцця і ўсталявання на башню купала, аналагічнага таму, што існаваў у XVI стагоддзі

МОМАНТ ІСЦІНЫ

...Мы прыбылі ў замак раніцай. Але работа тут ужо кіпела: аўтакран, прысланы на адказную і важную "операцыю" з Салігорскага рудніка (ён адзіны ў Беларусі па габарытах мог праехаць праз дварцовую браму), растапырыўся пры ўездзе з разгорнутай "стралою". Рабочыя-рэстаўратары, якія даставілі сюды з Мінска купал, што складаецца з дзвюх частак, "шчыравалі" вакол канструкцыі. Па словах майстроў, выраблены купал, як і яго далёкі папярэднік, з дрэва, зверху пакрыты меднымі пласцінамі таўшчынёй 0,8 сантыметра. Ніжняя частка купала нагадвае пышныя двухслойныя спадніцы з валанамі багатай паненкі. На верхняй частцы — пазалочаная галоўка, на якой мацуецца флюгер з адлюстраваннем арла, унутры якога тры паляўнічыя рогі — фамільны знак Радзівілаў.

— Вяртанне купала на сваё законнае месца — падзея не будзённая, — з гонарам і пачуццём далучаюцца да ганаровай справы глумачыць Анатоль Дудар, дырэктар прадпрыемства "Мінскрэстаўрацыя", якое вядзе працы па аднаўленні замкавага комплексу, — яна можа сімвалізаваць пачатак вяртання замка да таго знешняга віду, што сфарміраваўся да XVIII стагоддзя і з якім шырокая публіка знаёмая па шматлікіх малюнках і гравюрах.

Мясцовыя жыхары і ўсе тыя, хто не абыхаваў да лёсу Нясвіжскага замка, нездарма сабраліся тут у гэты адказны момант. І хаця ідзе дождж, не разыходзяцца, разумеючы, што на іх вачах вяршыцца гісторыя.

НЕ КУРЫЦЬ!

Увесь замкавы комплекс у халодны перыяд года атапліваецца мясцовай капельнай. У адным з памяшканняў (там раней размяшчалася крамка "Марыся") — будаўнічая бытоўка. На самым бачным месцы ў памяшканні вешаны плакат, які папярэджвае, што ні тут, ні ўвогуле на тэрыторыі замка курць нельга. Так што некаторым усур'ёз даводзіцца думаць, як кінуць шкодную зычку. Таму што ў "пасляпажарны перыяд" за любое парушэнне правілаў супрацьпажарнай бяспекі караюць штрафам.

— Комплекс супрацьпажарных

мерапрыемстваў быў выкананы яшчэ ў 2003 годзе, — кажа інжынер-будаўнік Леанід Пянкевіч, — драўляныя канструкцыі апрацаваны спецыяльным растворам. Абсталяваны супрацьпажарныя шчыты. Кожны са 150 працуючых на замку (будаўнікі і рэстаўратары) абавязаны здаць экзамен на веданне правілаў пажарнай бяспекі. Гэтае пытанне знаходзіцца пад пастаянным кантролем раённай службы МНС.

ФУНДАМЕНТЫ

АПРАНАЮЦЬ У "КАШУЛЮ"

Пакуль ідзе працэс падрыхтоўкі да ўстаноўкі купала, мы просім Анатоля Дудара раскажаць пра тыя работы, што вядуцца цяпер у замку. Ён паведаў, што ў апошнія два гады тут у асноўным праводзіліся даследчыя раскопкі і супрацьаварыйныя мерапрыемствы. Унут-

ры будынка разабраны перагародкі, узведзеныя ў перыяд функцыянавання тут санаторыя. Драўляныя перакрыцці і кроквы, якія амаль што згілі, замянілі на жалезабетонныя. Зроблена "ўзмацненне" ўязной брамы. Часткова памянлі дах — накрылі яго чарапіцай, зрабілі круглыя вокны з вітражамі "на металічную жылку", цяпер чарга за пячымі трубамі, якія таксама вылучаюцца арыгінальнасцю.... Ну, і самае галоўнае, дварцовыя фундаменты цяпер апрацоўваюць у спецыяльную "кашулю". На што гэта трэба? За многія стагоддзі абарончыя валы пастаянна дасыпаліся, у выніку чаго былі падняты значна вышэй адзнакі ўзроўню першага паверха. Тоўстыя сцены палаца аказаліся сырымі, кладка стала разбурацца. Каб прыпыніць гэты працэс, забяспечыць гідраіза-

ляццю сцен, прымяняецца спецыяльная тэхналогія.

Летась у час правядзення археалагічных работ у валах былі адкрытыя новыя падземныя хады. Сур'ёзная работа па раскрыцці і расчыстцы разгалінаванай сеткі падземных камунікацый "горада каралёў" яшчэ ўперадзе. Даследчыкаў чакае ўперадзе шмат адкрыццяў і знаходак.

ПРЫНЦЫП ПАФРАГМЕНТАРНАСЦІ

Зразумела, што рэстаўраваць, вярнуць да жыцця Нясвіжскі замак будзе зусім няпроста. Гэта вельмі добра разумеюць спецыялісты. Наша дзяржава спрабуе зрабіць усё магчымае, каб гэты помнік гісторыі і культуры Беларусі набыў апеку і падтрымку ЮНЕСКО. Шансы для гэтага ёсць.

Спецыялісты палічылі мэтазгодным выбраць у дадзеным выпадку прынцып пафрагментарнай рэстаўрацыі, як гэта рабілася ў Мірскім замку. У першы пускавы блок уваходзяць надбрамная вежа, уязная брама, прыбрамныя карпусы і дзве прылягаючыя галерэі. Другі пускавы блок, як гаворыць намеснік дырэктара па будаўніцтву і рэстаўрацыі гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж" Вольга Лабкоўская, раздзелены на два этапы: спачатку робіцца камяніца, паўднёвая галерэя і гатэль (былая стайня). Потым палац, арсенал, паўночная галерэя. Прававаць даводзіцца ў вельмі складаных умовах. Праектнага рашэння па другому блоку ўвогуле яшчэ няма. Цяпер толькі распрацоўваецца дакументацыя на першую частку другога блока. Будаўнікі спадзяюцца атрымаць яе да пачатку мая.

ГОРАД РЫХТУЕЦЦА ДА ПРЫЁМУ ТУРЫСТАЎ

— Але мы ўпэўнены, што рэстаўрацыя замка не запячнела на доўгі дзесяцігоддзі, — кажа намеснік старшыні Нясвіжскага райвыканкама Васіль Грышчанка. — І ўжо цяпер думаем, як зрабіць горад прывабным для турыстаў. Тут ужо ёсць, што паглядзець: адрэстаўраваную ратушу, касцёл, парк, іншыя аб'екты... У пачатку вясны будзе завершаны генеральны план развіцця нашага горада да 2020 года. Там улічваюцца ўсе асаблівасці горада-музея. Ужо ў працэсе рэ-

ДАВЕДКА

Нясвіж Радзівілаў быў буйным культурным цэнтрам у Беларусі. Яго называлі "маленькім Парыжам", некаранаванай сталіцай Вялікага княства Літоўскага. Радзівілы мелі выключнае права на збор і захаванне ў сваёй рэзідэнцыі ў Нясвіжы дзяржаўнага архіва — Літоўскай Метрыкі. Палітычная ўлада, якую мелі Радзівілы ў XVI-XVII стагоддзях, падмацоўвалася іх ваеннай і эканамічнай магутнасцю. Вось як пісаў аб гэтым горадзе гісторык і археолаг Адам Кіркор: "Нясвіж сваімі багаццямі, бляскам, непаўторнасцю выдатных твараў і навукі і мастацтва не толькі быў першым у цэлай Літоўскай Русі, але пераўзыходзіў шмат у чым дзюраўнае сталіцы. Князі Астрожскія, несумненна, былі багацейшымі за Радзівілаў, але Нясвіж заўсёды пераўзыходзіў Астрог, і пераўзыходзіў не разгучам, усялякімі прамернасцямі барскага жыцця, але эстэтычным бокам: сваімі рэдкімі зборамі, кабінетамі, бібліятэкай, карціннай галерэяй, тэатрам і гэтак далей. Сярод разнастайных магнацкіх задумак былі шмат праблескаў вытанчанасці, гуманнасці, вышэйшых поглядаў, нават самаахварнасці".

стаўрацыі замка мы плануем прымаць турыстаў.

НЯЛІТКАЯ ГЭТА РАБОТА...

... Пад'ём купала аказаўся, між іншым, даволі складанай справай. Назіраючы за маніпуляцыямі спецыялістаў, я міжволі задумалася аб тым, як жа рабілі такую работу чатыры стагоддзі назад нашы продкі, калі не было такіх магутных пад'ёмных кранаў... Але ніхто з прысутных не мог адказаць на гэтае пытанне...

— Нягледзячы на тое, што праект вытворчасці работ прадугледжваў усё да сантыметра, — каменціруе галоўны інжынер "Мінскрэстаўрацыі" Фёдар Рымашаўскі, — ніжняя частка купала, "спаднічка", не села на прызначанае ёй месца з першага разу, і спробу дэвалюса паўтараць. На пад'ём з манітажам пайшоў каля двух з паловай гадзін, ды яшчэ столькі ж заняла арганізацыйная работа.

КАМП'ЕТЭНТА

Сяргей ДРУШЧЫЦ, навуковы кіраўнік даследчых і рэстаўрацыйных работ дварцовага комплексу ў Нясвіжы:

— У работах па вяртанні да жыцця Нясвіжскага замка заняты лепшыя беларускія спецыялісты — рэстаўратары, археолагі, мастацтвазнаўцы, будаўнікі... Канчатковы вынік шмат у чым будзе залежаць ад таго шматграннага гістарычнага матэрыялу, што маецца ў нашым распараджэнні — архіўных дадзеных, іконаграфіі, гравюр, акварэляў, фотаздымкаў, нават вусных апісанняў вядомцаў. Цяпер вядзецца вялікая работа ў архівах. Архіўныя пошукі ці не важнейшыя, чым даследаванні непасрэдна ў палацы. Гэта дасць магчымасць вызначыць, дзе і ў якім аб'ёме захаваліся жывапіс, арыгінальная лепка, разьба па каменню, канструкцыі абарончых збудаванняў, дапаможа выявіць увесь дэкор палацавага ансамбля. Хто бачыў рэпрадукцыі старалаўніх гравюр з адлюстраваннем палаца, могуць зразумець, наколькі розным было яго аблічча ў розныя эпохі.

Замак будзе выкарыстоўвацца ў культурна-асветніцкіх мэтах. Але гэта асобная тэма.

Яна БОРЦЬ.

Прэзентацыя

"Романо лав" — "Цыганскае слова"

Грамадскае аб'яднанне "Беларуская цыганская дыяспара" пачало вытускаць свой бюлетэнь. Сціплае выданне, але на месце надзвычай цікавае, з разнастайнай тэматыкай, якое адлюстроўвае не толькі дзейнасць аб'яднання, але і сусветныя навіны з грамадскага жыцця ромаў. Гэта адзіны качавы народ на еўрапейскім кантыненте. Цыганы мараць пра стварэнне сваёй цыганскай дзяржавы — Ромістан. Спробы дабіцца гэтага адзначаліся яшчэ ў XIX стагоддзі, але скончыліся беспаспяхова. Паміж Анголай і Намібіяй існавала некалі тэрыторыя цыганой — Ромэнро, пэўная колькасць іх жыве ў шэрагу іншых краін Паўднёвай Афрыкі. Але пакуль што гэты народ, раскіданы па ўсім свеце, змагаецца за прызнанне яго нацыянальнай меншасцю ў краінах пражывання.

Цікава было даведацца, што на VI кангрэсе Міжнароднага ромскага саюза ў Італіі, дзе прысутнічалі прадстаўнікі больш за 200 краін, прэзідэнтам гэтага саюза быў абраны Станіслаў Станкевіч — былы яго віцэ-прэзідэнт, выхадзец з Дзятлаўскага раёна Гродзенскай вобласці. Больш за 20 гадоў свайго жыцця прысвяціў ён цыганскаму руху, жыццю ў Польшчы. На кангрэсе Станкевіч выказаў намер дабіцца ўводу ў склад Еўрапарламента дэлегата ад Міжнароднага ромскага саюза з мэтай абароны правоў цыганой на тэрыторыі краін-кандыдатаў у склад Еўрасаюза. Доклады ўдзельнікаў інфармавалі пра стан цыганскай ды-

адзел па справах рэлігій і нацыянальнасцей Ашмянскага райвыканкама падтрымліваюць абшчыну, якая ў мастацкіх формах імкнецца расказаць, што гэта за народ — цыганы-ромы. Дарэчы, на ўрачыстым адкрыцці VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур у Мінску на сцэне Беларускай філармоніі з поспехам выступаў ансамбль цыганскай песні "Джана рома" з Ашмян, якім кіруе Марына Варановіч.

яспары ў свеце. "Беларускую цыганскую дыяспару" прадстаўлялі Алег Казлоўскі і Артур Гоманаў. Алег Казлоўскі як кіраўнік Міжнароднага саюза ромскіх арганізацый краін СНД і Балтыі зрабіў даклад аб праблемах рэалізацыі правоў цыганой ва Усходняй Еўропе, Сярэдняй Азіі і краінах Балтыі. Паколькі кангрэс быў прысвечаны выбарам новага прэзідэнта і парламента, цікавы той факт, што Казлоўскі пераабраны на другі тэрмін як дэпутат Парламента Сусветнага ромскага саюза. Па яго ініцыятыве ажыццяўляліся праграмы памяці Халакоста і адукацыі цыганой. Летам 2004 года ў Баранавіцкім раёне быў устаноўлены першы ў гісторыі краін Балтыі і Сад-жэннасці незалежных дзяржаў помнік цыганам, якія загінулі ў часы Халакоста. Гэта мемарыяльны камень, на якім умацаваны праваслаўны крыж, а над ім — жола ад цыганскай павозкі. Устанавіць помнік дапамагалі мясцовыя жыхары — беларусы, яўрэі, палякі. Кожны год 27 чэрвеня тут будуць памінаць ахвяр Халакос-

та. Акрамя цыганскай магілы, ва ўрочышчы Пагарэлец знаходзяцца таксама месцы пахавання яўрэяў і палякаў, расстраляных фашыстамі. У іншых месцах Беларусі ёсць яшчэ пахаванні цыганой на месцы масавых расстрэлаў. Аднак, маштабы трагедыі гэтага народа яшчэ толькі вызначаюцца.

У артыкуле, змешчаным у першым выпуску бюлетэня, Алег Казлоўскі выказвае сваё меркаванне, якое лічыць вельмі важным: адукацыя ўраце нацыю. Каб выжыць, цыганы на працягу ўсё сваёй гісторыі прыстасоўваліся да ўмоў акаляючага асяроддзя: прымалі законы, вывучалі мову і рэлігію народа, на тэрыторыі якога жылі. Нязменнымі заставаліся родная мова, побыт і промыслы. Вандроўны лад жыцця і многія традыцыйныя заняткі ромаў адыходзяць у мінулае. Каб інтэгравацца ў сучаснае грамадства і не аказацца на ўскрайку цывілізацыі, неабходна засвойваць новыя прафесіі, атрымліваць адукацыю, у тым ліку вышэйшую. Сам Казлоўскі паступіў у інстытут у 42 гады. Ён заяўляе, што будзе ініцыяваць дзяржаўную праграму, каб вырашыць праблемы цыганой. Згодна з перапісам 1999 года, у Беларусі пражывае каля 10 тысяч грамадзян цыганскай нацыянальнасці. Толькі 20 працэнтаў цыганскіх дзяцей наведвае дашкольныя і школьныя ўстановы...

Нядаўна зарэгістравана першая перыферыяная цыганская арганізацыя — "Ашмянская цыганская абшчына", якая аб'ядноўвае каля 200 чалавек. Узначаліў яе 36-гадовы Артур Ягораў. У планах абшчыны — адраджэнне цыганскай культуры, аднаўленне цыганскіх традыцый. Мясцовыя ўлады і

аддзел па справах рэлігій і нацыянальнасцей Ашмянскага райвыканкама падтрымліваюць абшчыну, якая ў мастацкіх формах імкнецца расказаць, што гэта за народ — цыганы-ромы. Дарэчы, на ўрачыстым адкрыцці VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур у Мінску на сцэне Беларускай філармоніі з поспехам выступаў ансамбль цыганскай песні "Джана рома" з Ашмян, якім кіруе Марына Варановіч.

На першых старонках — афіцыйная інфармацыя, навіны, адлюстраванне важных падзей у жыцці цыганскіх аб'яднанняў, спраў духоўных і свецкіх. Тэкст цыганскага гімна таксама прадстаўляе вялікую цікавасць. Хацелася б паслухаць, як ён гучыць. Матэрыялы ў бюлетэні друкуюцца на трох мовах — рускай, беларускай і ромскай. Апошняя старонка цыганскага бюлетэня адвядзена пад цыганскі фальклор — прытчы, казкі, анекдоты.

Зараз цыганой у свеце 8-10 мільянаў, з іх каля 5 мільянаў пражывае ў Еўропе.

Першыя звесткі аб цыганах на землях Беларусі знаходзяцца ў акце Вялікага князя літоўскага Аляксандра 1501 года.

Беларускія цыганы не адзначаліся грамадска-палітычнай актыўнасцю да 1998 года, пакуль Міністэрства юстыцыі не зарэгістравала Беларускаю асацыяцыю

цыган "Рома" і грамадскае аб'яднанне "Беларуская цыганская дыяспара".
Падрыхтавала Рэгіна ГАМЗОВІЧ.
НА ЗДЫМКАХ: сустрэча з Мітрапалітам Філарэтам; Артур ГОМАНАЎ і Алег КАЗЛОЎСКІ (злева) ў Італіі падчас VI Кангрэсу Міжнароднага ромскага саюза; ансамбль "Тэрнэ Бэрша" з Магілёва.

Ракурс

Механізмы згоды

Нацыянальная еднасць ратуе ад нацыяналізму

Набыццё дзяржаўнага суверэнітэту рэспублікамі былога СССР суправаджалася шэрагам канфліктаў на нацыянальнай і рэлігійнай глебе, шмат з якіх не ўрэгуляваны і цяпер. Свой погляд на тое, чаму Беларусі ўдалося пазбегнуць такога развіцця падзей, напярэдадні Дня Незалежнасці выказаў кіраўнік буйной міжнароднай арганізацыі Еўра-Азіяцкі яўрэйскі кангрэс (ЕАЯК) Аляксандр МАШКЕВІЧ:

— Адразу, ад імя ЕАЯК, які аб'ядноўвае арганізацыі і абшчыны яўрэйства СНД, Усходняй Еўропы і азіяцка-ціхаакіянскага рэгіёна, я хачу павіншаваць шматнацыянальны народ Рэспублікі Беларусь з Днём Незалежнасці, які адзначаецца 3 ліпеня.

Што датычыцца этнічнага і канфесійнага міру ў рэспубліцы — то гэта заканамерны вынік рэалізацыі беларусамі прагрэсіўнай экстарытарыяльнай мадэлі задавальнення спадзяванняў нацыянальных меншасцей, у ліку якіх і дыяспара нашага народа.

Нагадаю, што яшчэ за шмат стагоддзяў да набыцця Беларускаю суверэнітэту яўрэям на яе землях было дадзена права самакіравання праз кагалы і ваады. Іх сістэма, якая стала важнейшым этапам на шляху стварэння яўрэйскай дзяржаўнасці, фарміравала дух наступных пакаленняў ураджэнцаў беларускіх гарадоў і мястэчак, што ўнеслі неадзіны ўклад у цуда адраджэння сучаснага Ізраіля.

У самой краіне фармалізацыя экстарытарыяльных механізмаў у Канстытуцыі БССР 1927 года ўвяла яўрэйяў разам з беларусамі, палякамі і рускімі ў склад дзяржаваўтваральных моўных груп без страт для іх самабытнасці.

Падобная мадэль, якая распаўсюджваецца, у тым ліку на іудаізм, прынята ў абноўленым некалькі гадоў таму заканадаўстве Беларусі аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацый.

Так, гістарычна выверанае ўзаемадзеянне з дыяспарамі на агульнанацыянальным узроўні аберагае краіну ад унутраных канфліктаў і ксенафобіі.

Спадзяюся, што ўрачыстасці ў гонар Дня Незалежнасці стануць пераканаўчым сведчаннем міжэтнічнай і міжканфесійнай згоды ў краіне, а прынятае рашэнне аб новых назвах вуліц Мінска — Іерусалімскай і Міхаіла Гебелева (сакратара падполля ў мінскім гета ў гады Другой сусветнай вайны) — умацуе падтрымку Беларусі ва ўсім яўрэйскім свеце.

Віктар КАВАЛЬСКИ.

УВАГА! КОНКУРС

УМОВЫ ПРАВЯДЗЕННЯ творчага конкурсу сярод аўтараў і журналістаў сродкаў масавай інфармацыі.

Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь пры садзейнічанні Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь абвясціла творчы конкурс сярод аўтараў і журналістаў сродкаў масавай інфармацыі на лепшае асвятленне тэм аб міжнацыянальных адносінах, міжкультурным дыялогу, узаемапавазе паміж людзьмі розных нацыянальнасцей у Рэспубліцы Беларусь, статутнай дзейнасці грамадскіх аб'яднанняў, нацыянальных супольнасцей, дружбе паміж народамі.

Конкурс праводзіцца з мэтай умацавання і развіцця беларускіх традыцый мірнага суіснавання і наважлівых узаемаадносін людзей, незалежна ад нацыянальнай прыналежнасці, папулярнасці каштоўнасці культурнай разнастайнасці і прадукцыйнага магчымых канфліктаў на этнічнай глебе.

Да ўдзелу ў конкурсе запрашаюцца аўтары і журналісты гарадскіх, раённых, абласных, рэспубліканскіх газет і часопісаў, тэлерадыёкампаній незалежна ад формы ўласнасці.

Конкурс праводзіцца з 5 мая 2005 года да 5 мая 2006 года.

Удзельнікі конкурсу дасылаюць па 1 экзemplару выданняў з надрукаванымі за азначаны перыяд матэрыяламі, дадаўшы пры гэтым дадзеныя аб аўтары: прозвішча, імя, імя па бацьку, год нараджэння, месца работы, пасада, адрас і нумар кантактнага тэлефона.

Электронныя сродкі масавай інфармацыі прадстаўляюць аўдыёвідэазапісы радыётэлежурнаў і праграм па вышэйазначанай тэматыцы з дадзенымі аб аўтарах, тэрмінах выхаду ў эфір.

Конкурсныя матэрыялы на друкаваных і электронных носбітах прадстаўляюцца ў Камітэт да 5 мая 2006 года (220029, г. Мінск, вул. Камуністычная, 11; тэл./факс: 284-63-44, кантактны тэлефон: 288-20-28).

Пераможцамі конкурсу вызначаюцца: за лепшыя матэрыялы — адзін аўтар друкаваных СМІ і адзін аўтар электронных СМІ, кожны з якіх узнагароджаецца Ганаровай граматай Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і каштоўным падарункам.

Вызначаюцца таксама па 2 аўтары — ад друкаваных і электронных СМІ — за высокакачэснае асвятленне тэматыкі конкурсу, якім уручаюцца Падзячныя лісты Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і заахвочвальныя прызы.

Узнагароджанне пераможцаў конкурсу прадугледжана ў рамках заключных мерапрыемстваў VI Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур, якія адбудуцца ў першай дэкадзе чэрвеня 2006 года ў горадзе Гродна.

Україна. Севастопаль

Шукаю сведкаў фашысцкага засценка ў Камянцы

У год 60-гадовага юбілею Вялікай Перамогі мы шмат узгадваем пра герояў і ахвяр вайны, а ў нас на Беларусі, як вядома, пацярпелі амаль усе. Я быў яшчэ хлопчуком, калі пачалася вайна, і запомніў, як было цяжка. З-за перажытага ў час вайны згубіла сваё здароўе наша маці, і ў 1957 годзе сям'я пераехала з вёскі Крыўляны, што ў Камянецкім раёне Брэсцкай вобласці ў сяло Пясчанае Бахчысарайскага раёна, але там маме давалася працыць толькі тры гады, у 1960 годзе яе не стала.

Нашы бацькі жылі ў хаце, пабудаванай на скрыжаванні дарог, ля старога "гасцінца", што ідзе з захаду на ўсход (з Камянца на Волю і Рэчыцу) каля паўднёвай ускраіны Беларускай пушчы. Гадавалі чацвярых дзяцей. Вайна ў нашы мясіны прыйшла раптам. Ужо к абеду 22 чэрвеня каля нашай хаты, што стаяла на самым людным месцы, прыпынілася палітарка з параненымі чырвонаармейцамі-пагранічнікамі, каб тыя напіліся калодзежнай вады. Яны тады і сказалі: "Вайна! Немцы блізка." А хутка на пагорку паказалася калона браневікоў і грузавых машын... Немцы. Спыніліся. Перакладчык паведаміў мужыкам пра "новы парадак". Хутка ў вёсцы быў прызначаны стараста — Каленік, наш сусед праз дарогу. Тым часам на ўсход пачалі асцярожна рухацца байцы Чырвонай Арміі, са зброяй і без, у адзіночку і групамі. Яны выходзілі з акружэння і плену, галодныя і змучаныя, заходзілі ў нашу вёску, бо тут немцы пастаянна не жылі. Часцей заходзілі ў наш двор — папіць вады з калодзежа.

Наша маці, як і ўсе маці свету, не пыталася, хто куды ідзе, давала піць, карміла, чым магла, давала адзежу, пакуль была. Праводзіла ў дарогу. Часцей гэта было вечарам або ноччу. Але свавацца ад суседа-старасты было нялёгка. І вось, у студзені-лютым 1942 года ў вёску Крыўляны з Камянца прыбыла калона немцаў. Забралі дзесяткі жыхароў вёскі, у тым ліку і нашу маму Ганну Няроду з аднагодовай дачкой Надзёй. У Камянцы ўсіх пасадзілі ў падвал гестапаўскай турмы.

На вуліцы было да 25 градусаў маразу. Кожны дзень маму выклікалі на допыт — катавалі, нацоўвалі аўчарак, збівалі гумавымі дубінкамі. Фашысты хацелі пачуць прызнанне, што маці карміла і дапамагала "бандытам" — так яны называлі чырвонаармейцаў. Яна стаяла на сваім — нікога не паіла, нікога не карміла. Потым нам расказвала: на допыце адной рукой трымаю Надзёю, а другую аўчарка загнула амаль да локця.

Нейкім цудам бацьку ўдалося праз некалькі тыдняў забраць сястру да-

моў. А праз нейкі час жыхароў Крыўлян адпусцілі дамоў — тады яшчэ не расстрэльвалі ўсіх запар. Адпусцілі дамоў пакалечаных, зняважаных, з адбітым нутром.

Потым у гэтых месцах усё часцей пачалі з'яўляцца партызаны. І немцы, калі заязджалі ў вёску, праследавалі тых, хто быў ужо ў іх на прыкмеце. Аднавяскоўцы ў такіх выпадках заўсёды хаваліся ў лесе. У многіх ужо былі вырыты свае зямлянкі. У лютым 1944-га ў маці нарадзіўся Пётр, а ўжо ў ліпені гэтага года вёска з нецярпеннем чакала вызвалення. І калі з'явілася чырвонаармейская разведка — у нашым двары сабраліся ўсе аднавяскоўцы. На заклік камандзіра дапамагчы навесці масты і гаці праз рэчку і балота — ад вёскі Воля да Крыўлян — для праходу тэхнікі, мужыкі адразу кінуліся за тапарамі і пілам.

Салдаты пачалі абкапвацца, але хутка з паўднёвага захаду, ад вёскі Падграбы, немцы адкрылі артылерыйскі агонь па Крыўлянах. Салдаты кінуліся ў акопы, а жанчыны, хто ў чым быў, скапілі дзяцей ды пабеглі ў лес. Болей тыдня хаваліся ў пушчы ў партызан недалёка ад вёскі Воля. Над галавамі пастаянна праносіліся нямецкія самалёты, а часам і бамбілі. Той гул стаіць у вушах і да гэтай пары.

Дзякуй Богу, жывым застаўся бацька. Іх на пераправе немцы таксама бамбілі і абстрэльвалі з кулямётаў. Калі ўсталывалася цішыня, вярнуліся ў родную вёску. У нашым двары застаўся толькі пусты дом і калодзеж. Ні скаціны, ні рэчаў, ні хлява ўжо не было. Каля вёскі засталіся ляжаць у брацкай магіле загінуўшыя байцы Чырвонай Арміі. Аднавяскоўцаў пахавалі на могілках.

Скончылася вайна, і наша радня не дачакалася дваюраднага брата лётчыка Уладзіміра Няроду, які загінуў пад Масквой у 1941 годзе, пад Берлінам у 1945 годзе загінуў дзядзька — пехацінец Іван Нярода.

Прайшло амаль 60 гадоў з тых падзей, але перажытае падчас вайны нанесла вялікі ўрон нашаму здароўю. Ад нашай вялікай сям'і засталіся толькі трое — Сяргей, Надзёя і Пётр. Да гэтай пары мы не можам знайсці дакументаў, якія б маглі пацвердзіць, што наша мама і сястра Надзёя знаходзіліся ў Камянецкай турме (па расказах бацькоў турма знаходзілася недалёка ад Белай Вежы). Брэсцкі дзяржаўны архіў адказаў, што там адсутнічаюць матэрыялы аб утрыманні нашых родных у турме. Таму мы звяртаемся ў вашу газету, можа хто адгукнецца і дапаможа знайсці сведчанні ўтрымання нашай маці і сястры ў турме.

Сяргей НЯРОДА.
(Адрас у рэдакцыі).

Расія, Карэлія

Вітаю газету з 50-гадовым юбілеем!

Заўсёды з вялікай цікавасцю чытаем "Голас Радзімы", якая знаёміць нас з навінамі роднай Беларусі.

У некалькіх нумарах газеты прачытала пра цікавы від народнага мастацтва — "Выцінанку". Прыпомнілася бабуліна хата (у вёсцы Бярвенцы на Апшмяншчыне) з папяровымі карункамі на палічках, заложніку, вазонах. Як гэта было прыгожа! Бабуля заўсёды выражала новыя перад Калядамі, Пасхай.

Ад рэдакцыі. Урокі выцінанкі будуць мець працяг увосень. Сачыце за нашымі публікацыямі, а пакуль добра засвойце парады Наталлі Сухой. Жадаем поспехаў!

Вельмі зацікавіў мяне гэты від народнага мастацтва. Паспрабуем адкрыць у нашай суполцы дзіцячы гурток выцінанкі. Але для гэтага трэба болей ведаць. Можа вы дапаможаце нам? Хацелася б прадоўжыць знаёмства з людзьмі, якія займаюцца выцінанкай.

Дзякую рэдакцыі і спадарыні Наталлі Сухой за цікавы матэрыял. Спадзяюся на далейшае супрацоўніцтва з вамі.

З павагай,

Люцыя АРЦЮШЧЫК,
старшыня праўлення суполкі
беларусаў Карэліі "Крыніца".

Расія, Цюмень

Вясёлка бывае рознай...

Вясёлка бывае з сонца і дажджу, з кветак і фарбаў, з камянёў і самацветаў. А 27 мая 2005 года ў Палацы нацыянальнай культуры Цюмені зазіхацела вясёлка з песень і танцаў, нацыянальных касцюмаў. Гэта V абласны дзіцячы фестываль "Вясёлка" сабраў 500 дзяцей розных нацыянальнасцей з Ялутараўска, Сладкова, Вікулава, Табольска і іншых гарадоў і пасёлкаў Цюменскай вобласці. Я быў прыемна здзіўлены тым, што дзеці, з якімі мне ўжо прыходзілася выступаць на адных пляцоўках, працягваюць удасканальваць сваё выканаўчае і сцэнічнае майстэрства, а калектывы, якія ўбачыў упершыню, зацікавілі арыгінальнымі нумарамі... Яшчэ спадабалася тое, што дзяцей цікавіць не толькі "Кароль і Шут", "Арыя", "Етіпет" і гэтак далей, але не менш цікавіць іх і народны фальклор...

На канцэртзе са мною побач сядзела Лілія Дзёміна, пералічваючы ўсе яе пасады я не буду, скажу толькі, што яна галоўны спецыяліст па фальклору Цюменскай вобласці і кіраўнік народнага фальклорна-этнографічнага ансамбля "Ростань". Яна пацікавілася: "Улад, а што вам, маладым, дае народная песня?" Гэта пытанне я вырашыў задаць майму добрым знаёмым з сяла Вікулава, салістам ансамбля "Маладыя галасы" (лаўрэаты I ступені фестывалю), якія спяваюць песні сваіх прадзедаў "самаходоў" што прыйшлі сюды больш за 120 гадоў таму з Беларусі. Ілля Мурамцаў адказаў: "Па-першае, здорава, калі цябе паказваюць па тэлебачанні і пазнаюць на вуліцы. Па-другое, наш кіраўнік, Валянцін Міхтэнка, навучыла нас не толькі спяваць, але і думаць, аб чым спяваем". Дзіразмовы падключыліся Уладзімір Ткачоў і Міхаіл Камагораў: "Мы зараз, калі па тэлебачанні спяваюць народныя песні, ужо на іншы канал не пераключаемся. Цікава, што і які іншыя выконваюць". "Я зараз ад сваёй бабулі не адстаю, прашу яшчэ яшчэ праспяваць старажытныя песні. Такі ў яе говар цікавы — самаходскі", — гаворыць Дзяснік Сазонаў. Антон Смаляроў працягвае: "Хочацца больш сустракацца з равеснікамі ў школах і сельскіх клубах. Радуе, што на нашых канцэртах зала поўная".

У адказ на мае пытанне Насця Ашчырына (лаўрэат I ступені фестывалю) самая маладая ўдзельніца знакамціцца на ўсю вобласць фальклорнага ансамбля "Вячоркі" вёскі Вікулава, адказала: "Народная песня зачароўвае. Яна можа прымусіць плакаць і смяцца... Я рада, што мяне прынялі ў "Вячоркі". Насця пачыла заканчэння школы марыць прадоўжыць вучобу ў Цюменскім каледжы мастацтваў.

Вольга Зуева іграе на скрыпцы. Яна гаворыць: "Раней толькі класіку слухала. А бабуля змала захапіць і народнай мелодыяй. Акрамя гэтага, я адкрыла для сябе, што ў глыбінцы моладзь больш вольна размысліва і шчыра".

Вось урывак з верша ермакоўскага Аляксея Вараб'ева "Мая малая Радзіма":
"Деревня песнями звенит,
Что и до нас еще сложили.
В них бьется радость и печаль...
Они, как круговые чаши,
Что, уходя в иную даль,
Передают нам век вчерашний..."
На фестывалі мая запісаная кніжка папоўнілася адрасамі новых сяброў, сярод якіх татары і немцы, рускія і чухары, грузіны і ханты. Сярод 17 нацыянальных таварыстваў, якія прынялі ўдзел у мерапрыемстве, наша "Нацыянальна-культурнае таварыства "Беларусь" заняла трэцяе месца.

Улад ТАТАРЫНЦАВ,
цюменскі беларус,
вучань школы № 60 горада Цюмень.

Загадкавы Сяргей Міхноўскі

10 сакавіка бягуцага года ў газеце "Голас Радзімы" быў змешчаны артыкул "Антон Коршун, рэзмігрант з Аргенціны". У ім гаворылася, што наш суайчыннік, актыўны грамадскі дзеяч беларускай дыяспары ў далёкай паўднёваамерыканскай краіне ў 1930-1964 гадах, вярнуўся на радзіму, у Ляхавіцкі раён, з чамаданам архіўных матэрыялаў, якія маюць гісторыка-культурную каштоўнасць.

Сярод папер А. Коршуна (1893-1988) захаваліся і загадкавы фотаздымак з подпісам: "На доўгую памяць таварышу А. Коршуну ад С. Міхноўскага. 1.IV.1939". Рукой

уладальніка архіва ўдакладнена імя мужчыны — Сяргей зроблены і падаваны ў Аргенціне.

Аднак артыкула пра С. Міхноўскага ў беларускіх энцыклапедычных даведніках няма. Такі спявак невядомым нашым мастацтвазнаўцам.

Таму звяртаемся да чытачоў газеты, асабліва ў Аргенціне: можа, хто ведае што-небудзь пра такога дзеяча культуры?

Дзясня ГРЫШАНАВА.

Лу старонцы маёй — мёд пахучы..."

Яшчэ з маладосці думкі і пачуцці Івана Літош складаліся ў вершы, таму іх набралася мноства. І толькі нядаўна ва Украіне, дзе ён зараз жыве, выйшаў першы яго паэтычны зборнік "Памяць сэрца". Нарадзіўся Іван Ахрэмавіч у 1935 годзе ў вёсцы Селішчы Светлагорскага раёна Гомельскай вобласці. Скончыў Брэсцкі тэхнікум чыгуначнага транспарту, працаваў на чыгунцы, але паэтычны здольнасці і любоў да літаратуры прывялі яго з цягам часу на філалагічны факультэт Кіеўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Тараса Шаўчэнкі. Пасля Іван Ахрэмавіч настаўнічаў, працаваў у раённым адзеле народнай асветы... Сябе вершы піша на беларускай мове, нягледзячы на тое, што ўжо шмат часу жыве ва Украіне, на якую тратіў па волі лёсу: "з-пад Жытоміра зваба адна. Так схатіла за сэрцайка вольнае..." Сёння мы прадстаўляем чытачам вершы, дасланыя Іванам Літошам на конкурс.

Іван ЛІТОШ (Україна)

МОЙ КРАЙ БЕЛАРУСКІ

Мой край беларускі —
бары ды азёры,
як праўда адвечная
ў сэрцы ўстае.
На хвалях празрыстых
кутаюцца зоры,
і які хваляць
балоты свае.
У сведах птушынных
на поўныя грудзі
ёсць нешта такое
ад нас, ад людзей.
Гармонія: вечар,
прырода і людзі —
чаруе, хвалюе,
заве і вядзе.
І я не забыўся
сцяжынку святую.
Ляціце на поўдзень,
мае жураўлі.
Морознымі днямі
без вас я сумую
і веру ў спатканне
на роднай зямлі.

Расквэляваўшыся, мкнуцца назад.
Хвалі і неба быццам сабралі
Барвы з вачэй беларускіх дзяўчат.
Сонечны погляд лёгкі, як мара,
Ляжа адбіткам, пяском залатым.
Возера Нарач, вешчая Нарач,
Марыш ты сёння аб нечым сваім.
Сэрца навекі маё паланіла
Тая пляшчота азёрнай цішы...
Хвалі жывыя, жаданыя, мілыя —
Кропелькі чыстай адвечнай душы.

На маёй бацькаўшчыне —
Нябёсы высокая
І бары да нябёс сінявокія
Ад даспеўшай чароўнай чарніцы,
Вечер пахне п'яной медуніцай.
Шчупакі там гайдаюць цішу,
Стужкі-рэчкі праменьнямі пішуць,
І бясконцасць у руху і часе
На радзіме маёй — Беларусі.
Усё з дзяцінства да болю знаёмае,
І душа птушкай рвецца дадому:
На імгненне, хвілінку адзіную
На айчыну маю, на Айчыну.

БЕЛАВЕЖКА

Распяляла Белавежка свой чысты
світанак,
Таямніцай напоўніла аж да краёў
Неабсяжнасць лясоў, дзе шалёнай
маланкай
Вырасталі гады, як дубы, з каранёў.
Прападалі стагоддзі ў гушчарах
замшэлых,
На рэліктавых дрэвах — кругамі сляды,
На таемных сцяжынах ля возера Белага
Недзе трубяць зубры ад халоднай вады.
Цішыня раскалолася звонкаю зоркай,
Пушчы, птушкі, звяры тут сабе каралі.
Белавежская пушча — святая старонка
У кнізе цудоў маёй беларускай зямлі.

Напішы мне, сябра, напішы,
Як іскрыца Нёман наш любімы,
Ведаеш, так цяжка перажыць,
Калі вестачкі няма з Радзімы.
Напішы мне, сябра, не маўчы,
Бо маўчанне — горшае навалы:
Ці дзяруць у жыцце дзеркачы,
Можа, коласа ў палатках мала?
А ці дзетка пышных, маладых
Перапёлчкі вядуць у поле,
Як калісьці маці ў час бяды
Нас у бор вадзіла ад няволі.
Напішы мне, сябра, хоць калі:
Пра мясіны родныя, знаёмыя,
Пакланіся вёсцы да зямлі,
Полю, небу, бацькоўскаму дому.

Вас, беларускія паляны,
З пляшчотнай сонечнай красой.
Лясы грыбныя і туманы,
Гарачай летняю парой
Гаючае жывое поле,
Хвалюючае, як гады,
Азёрны сум і рэк раздалле, —
вас пакахаў я назаўжды.
Заморскіх цудоў мне не трэба,
Праз шал гадоў і вёрст, здалёк,
Мне пах матулінага хлеба
Прыносіць шчодры вецярок.

НАСТАЛЬГЯ

Ой, старонка, старонка не родная,
Недарма тут бясконцыя дні.
Без радзімага краю — маркотна,
Зразумей ты мяне, не кліні.
Пра радзіму шмат думак балючых
Пралягло цераз сэрца маёй.
У старонцы маёй — мёд пахучы,
Горкі мёд у старонцы чужой.
І няхай залатыя тут горы —
вядуць іх замяля,
Настальгія вядзе ў родны горад,
У бацькоўскае кліча сяло.
Восе прыехаў, пабачыў, здаецца,
Сулакоў пачуцці і боль...
Толькі птушкаю сэрца б'ецца.
Настальгія? —
Да скону люблю.

ВОЗЕРА НАРАЧ

Бераг цалуць Нарачы хвалі,

Вячаслаў ІГНАЦЕНКА (Малдова)

Водар дзяцінства

КАЛОДЗЕЖ

Здаецца, у кожнага калодзежа ёсць свой характар. І вада на смак ва ўсіх калодзежах розная. Больш за ўсіх мне спадабаўся той, які быў недалёка ад нашага дома. Драўляны, глыбокі, з жураўлём. Надзвычай статны, як прыгожы чалавек, на якога прыемна глядзець і які запамінаецца.

Тут ваду набіралі, каб гатаваць ежу, паіць жывёлу, мыць бялізну. Здаралася, ля калодзежа паласкалі бялізну, але часцей ішлі на раку.

Страшна было зазірнуць у яго бездань. Вады не відаць. Мы кідалі каменчык у цемру і чакалі калі ён даляціць да вады. Старое бяровенне, недзе парослае мхом, мела асаблівы пах.

Яшчэ сонейка не ўзышло, не выгнвалі жывёлу на пашу, а калодзежны журавель ужо скрыпеў. Першыя навіны можна было пачуць ля калодзежа.

Днішча вядра заўсёды было разбіта. Колькі ж разоў за дзень, тыдзень ці год яму прыходзілася біцца аб ваду, і не пералічыш.

Надыходзіў час, калі вядро лажылася на дно і з вадой набіралася шмат пяску. Трэба было чысціць калодзеж, каб стаў глыбейшы. Жыхары вуліцы дамаўляліся, збіралі грошы, каб аплаціць тым, хто будзе займацца адказнай справай — чысціць калодзеж. А потым, адтуль, з глыбіні падымаліся вёдры з вадой і пяском. Цікава было, што з глыбіні падымалі пясак амаль такі ж, як на рацэ.

І ля лазні, на ўзвышшы, быў калодзеж. Вялікім драўляным вядром набіралі ваду і выпівалі ў шырокі драўляны жолаб, па якім яна сцякала ўніз, запаўняла бочкі. Лазня стаяла ў шырокім зарослым хмызняком яры, дзе было сыра, загадкава і страшна.

У лазню заўсёды хадзіў з татам, а аднойчы матуля ўзяла мяне з сабою. Вядома ж, цікава было разглядаць аголеных жанчын, але чамусьці стала сорамна. Я маці нічога не сказаў, але больш ніколі з ёй у лазню не хадзіў.

Даўно няма калодзежа з высокім жураўлём. Здаецца, згубіў добрага, блізкага чалавека.

ПАХ РОДНАГА ДОМУ

Дзе б ні быў далёка ад дому, але калі адчуваеш пах сырога бярвення, вяртаешся думкамі ў час маленства.

Пах бацькоўскага дому, дзе ўсё знаёма з дзяцінства. Кожная рэч не выпадковая, мела сваё прызначэнне. Венскі стул, на якім заўсёды сядзеў бацька, і мы, калі яго не было, беглі з сястрой, бо кожны хацеў першым заняць гэты стул.

Сушаныя яблыкі, грушы-дзічкі, якія былі надзвычай смачныя. Гарачая печ, на якой так утульна і дэшла ўзімку. Дзверы, стол, паліцы з кнігамі — у кожнага свой, а разам адзіны пах дома, толькі твайго дома, да якога заўсёды прыцягвае, дзе б ты ні быў.

РАНІЦАЙ, КАЛІ ЎСЁ ЯШЧЭ НАПЕРАДЗЕ

Лета. Раніца. Адчыненае акно, праз лісце бэзу і яблынь прабіва-

юцца сонечныя зайчыкі, якія гуляюць па хаце. Так цікава назіраць за іх малонкамі! Маці і тата ўжо пайшлі на працу. Не трэба нікуды спяшацца. Выходзіш у двор, калі яшчэ раса ў цені не абсохла. Ідзеш паласавацца малінай, чырвонымі і белымі парэчкамі. Шукаеш самую вялікую і сакавітую ягаду.

Зямля яшчэ халодная, босыя ногі адчуваюць дотык непрагрэтай зямлі. Бяжыш у хату. Снядак стаіць на сталe. Маці шчыльна накрыва яго, і ўсё яшчэ гарчае.

А наперадзе цэлы дзень. Твой дзень, з купаннем ці рыбалкай. Ды чым хочаш...

Яшчэ маладыя тата і маці. А ў цябе наперадзе ўсё жыццё, якое здаецца ніколі не скончыцца.

КАЛЯРОВЫЯ АЛОЎКІ

Колькі сябе памятаю, заўсёды маляваў. Прыклад паказала мая старэйшая сястра — яна малявала вельмі добра. Яе накіды засталіся на палях кніг і часопісаў.

Я ж заўсёды выкарыстоўваў лісточкі сшытка ў клетку. Дый матуля быў заўсёды аднолькавы: дом, побач дрэва, агароджа, зялёная трава, жоўты пясак, на якім абавязкова ходзіць куры з пёўнем.

А ў сястры адразу атрымліваліся фігуры: маці, тата, прынцэса. Яшчэ мы праводзілі паміж сабой спаборніцтвы. Адкрывалі дзіцячую кнігу з малонкамі, і хто хутчэй і прыгажэй намалюе. Вядома, што перамагла заўсёды сястра.

Галоўнае, у мяне былі каляровыя алоўкі "Спартак". Чырвоны, жоўты, сіні, зялёны і чорны. З імі можна было шмат чаго зрабіць. На кардоннай каробцы быў малюнак Спартака, які трымаў у руках кароткі фракійскі меч. Мы таксама рабілі такія мячы з дрэва і, як Спартак, "вызвалялі рабoў".

А выпускала гэтыя алоўкі фабрыка "Сака і Ванцэці". І ўсе ведалі з дзяцінства, хто гэта такія. Калі я ўжо вучыўся ў мастацкім інстытуце, спытаў знаёмага, хто такія Сака і Ванцэці. Той і выпаліў, што гэта назва фабрыкі, на якой рабілі каляровыя алоўкі...

У майго сябра быў набор з 24 алоўкаў. Гэта як нейкі пуд. Ружовы, блакітны, лімонны, нават белы... Бачыць ты алоўкі было ўсё роўна, што разглядаць скарб. Але і са сваіх алоўкаў я мог атрымліваць розныя колеры і шмат адценняў. Мог зрабіць аранжавы і карычневы, а за белы ў мяне была сама папера.

Неяк летам, калі я гуляў у двары, мяне аклікнуў мой дваяродны брат Мікола. Яны з сябрамі на веласіпедах ехалі ў раённы цэнтр. Запрасіў мяне: "Мы туды і назад, бацькі і не заўважаць, што цябе не было". Я, як быў басаножа, так і ўскочыў на веласіпед. Пятнаццаць кіламетраў у адзін бок і столькі ж у другі, для мяне — цэлае падарож-

Мастак Вячаслаў ІГНАЦЕНКА, нарадзіўся ў Лоеўскім раёне Гомельскай вобласці ў 1954 годзе. Член Саюза мастакоў Малдовы.

жа. А з маім братам — веселуном і гаваруном — гэта заўсёды цікава.

І вось там брат купляе мне сшытак для малявання і набор каляровых алоўкаў з дванаццаці штук. На каробцы малюнак Вялікага тэатра ў Маскве. Я ад шчасця, якое звалілася на мяне, не ведаў, у якой руцэ трымаць падарункі. Вось яно сапраўднае свята!

Не была такой цвёрдай веласіпедная рама, не зацякалі ногі, дарога дадому не здавалася доўгай. Мінуў час, не запомніліся ні дарога, ні хлопцы, з якімі ехаў. А падарунак, які зрабіў мне брат, застаўся ў памяці на ўсё жыццё.

Неяк нагадаў Міколу пра наша падарожжа. А ён нават не падарываў, якое шчасце падарыў будучаму мастаку.

СЕНАКОС

Калі ў горадзе газонакасілі скошваюць траву, чуваць яе востры пах. Адрозна памяць пераносіць у вёску, у пару сенакосу.

Раней амаль уся вёска ішла на сенакос. Пакуль чакалі пераправу праз раку, стаяў гоман, смех.

Сена варушылі, пераварочвалі, сушылі. Складвалі ў копыны. Мужчыны, як у нас гаварылі "металі" стагі. Цяжкая праца, але яна ўспрымалася як свята. Мільгалі белыя хусткі, каляровыя сукенкі і спадніцы жанчын.

Летнія ночы кароткія. Спалі ў адрыве, на сене. Цудоўны пах разнатраўя п'яніў. Спалася заўсёды добра, але выспацца не паспявалі.

У вёску да бабуль на лета прыязджалі з горада хлопцы і дзяўчаты. Мы былі закаханы ў дзяўчат, праводзілі іх дадому. А раніцай — на працу, пакуль стаяць сонечныя дні.

З гадамі разумееш, што хоць усё далей у мінулае адыходзіць тое асяроддзе, у якім рос, яно на ўсё жыццё наталіла цябе жыватворнай сувяззю з Радзімай.

Князеўны Святаполк-Мірскія

Іаланта Вільконьска

Іаланта Вільконьска — дачка Кіры Святаполк-Мірскай, бацькам якой быў Іван Мікалаевіч — брат апошняга ўладальніка Мірскага замка князя Міхаіла Святаполк-Мірскага. Зараз яна жыве ў Варшаве, дзе і нарадзілася ў 1927 годзе. Тут пахавана на праваслаўных могілках яе маці. Жыве адна, аднак як таленавіты творчы чалавек не сумее на пенсіі. Яна — член Варшаўскага фатаграфічнага таварыства з 1983 года, з 1988 года належыць ужо да Еленгурскага фатаграфічнага таварыства, з 1996-га — прызначэцца надзвычайным членам фотаклуба Таварыства творцаў Польшчы, пасляхова ўдзельнічае ў шматлікіх выставах і конкурсах як на тэрыторыі Польшчы, так і за яе межамі. Яе ўлюбёныя тэмы — пейзаж, архітэктура, паўсядзённае жыццё.

А пазнаёміліся мы ў 2002 годзе на Дні беларускага пісьменства ў Міры, куды Іаланта прыехала ўпершыню і дзе сустрэлася са сваёй дваюроднай сястрой — Марыяй Святаполк-Мірскай з Лондана (іх маці былі зводнымі сёстрамі ад першага і другога шлюбу Івана

Мікалаевіча Святаполк-Мірскага). Пра гэту сустрэчу ў Міры наша газета пісала 22 красавіка 2004 года. Публікацыю ўзгадала пры нашай сустрэчы пані Іаланта і пачала расказваць, што ў яе жыцці адбылося за гэтыя тры гады. Мы дасылалі ёй газеты, але пісаць часта неяк не выпадала.

— Дзякуй вам за публікацыю. Я ўсё пераклала на польскую мову — артыкулы Надзеі Высоцкай і Надзеі Усавай пра Мірскі замак, і тое, што вы пісалі пра нашу сустрэчу тры гады таму. Маю цяпер беларуска-рускі слоўнік, перакладаю сама з беларускай мовы на рускую. Рускую мову я ведаю, а беларускую вучу. Займацца ўсім, што звязана з Мірам і замкам, вельмі захапляльна.

— Я віншую вас з адкрыццём фотавыставы «Сустрэча ў Міры» і дзякую за тое, што вы пакідаеце гэту выставу ў дар музею, як і іншыя дарагія вам рэчы. Адна з іх — цудоўны партрэт вашай мамы, напісаны мастацкай Аляксандрай Навіцкай.

— Аляксандра Навіцкая — польская мастачка, якая паходзіла з роду майго бацькі. Малявала таксама партрэты Пільсудскага і іншых высокапастаўленых асоб. Тата ў свой час вучыўся ў Галандыі, дзе атрымаў прафесію інжынера-агранома (я захоўваю яго дыплом) і ў даваеннай Польшчы займаў высокія пасады. (Калі прыйшлі немцы, яго адразу арыштавалі і расстрэлялі ў 1939 годзе ў Лодзі, куды мы пераехалі за некалькі гадоў да вайны і дзе тата быў галоўным дырэктарам нямецкай фабрыкі Шайблера і Грамана.) У 30-х гадах ён кушыў недалёка ад Варшавы маёнтак, і туды прыехала Аляксандра Навіцкая, якая і намалявала партрэт мамы. Ён заўсёды вісеў у маім пакоі. Зараз я падаравала

яго, каб ён заняў сваё месца ў будучай зале Святаполк-Мірскіх у музейным комплексе «Мір».

Мір звязаны з маёй мамай і маёй любоўю да продкаў. Род Святаполк-Мірскіх валодаў замкам з 1891 года. Пра гэты замак я ведаю з дзяцінства. Мама шмат расказвала, але я, на жаль, мала слухала і мала запамінала — тады мяне гэта не надта цікавіла. А маміна жыццё было такім незвычайным, што можна сцэнарый для фільма напісаць. Яна выходзіла ў Маскву, а калі адбылася рэвалюцыя, то пераапранулася ў сялянскае адзенне і збегла з братам, які на 4 гады быў малодшы за яе (яму было 12 гадоў) на Дон, куды ў той час пехалі іхнія няня. Па дарозе брата застрэлілі, бо знайшлі ў яго корцік (ён вучыўся ў ваенным вучылішчы). Цягнік крануўся — мама з вагона ўбачыла забітага брата...

Зараз шкадую, што не запісвала яе ўспамінаў. Мне ад яе ў спадчыну перайшоў персцень з гербам Святаполк-Мірскіх, на ім — мітра, страла і падкова (блакітны камень — сапфір, які быў апраўлены золатам). Нам было цяжка жыць, і мама золата прадала, я ўжо потым зрабіла другі персцень і ўставіла ў яго гэты камень з гербам Святаполк-Мірскіх, калі ехала на з'езд Дваранскага сходу ў Маскву, членам якога я з'яўляюся.

А захаваўся гэты персцень і іншыя каштоўныя рэчы такім чынам: калі ма-

ма збегла ў 1917 годзе, яна ўзяла гліняны гаршчок, на дно паклала залатыя рэчы і зверху заліла маслам. Так яна ўратавала сямейныя каштоўнасці. Бацька маёй мамы Кіры Іван Мікалаевіч Святаполк-Мірскі быў

родным братам князя Міхаіла — аднаго з апошніх уладальнікаў Мірскага замка. — Вы ўжо тыдзень на Беларусі, і на гэты раз гасцюеце не толькі ў Міры, а трохкі знаёміцеся з нашай краінай. Цудоўна, што Надзея Высоцкая склала для вас такую невялічкую культурную праграму.

— У гэты наш прыезд Надзея Высоцкая павезла нас з Марыяй Святаполк-Мірскай не толькі ў Мір, але і ў Нясвіж, мы былі ў музеі ў Капылі. Мы ўбачылі, што такое беларуская вёска, і я ўспомніла шмат прадметаў, якія акалялі мяне ў дзяцінстве. Разьба па

дрэву (некалі я вучылася рэзныму рамяству, таму мне вельмі цікава было пабачыць розныя вырабы), прас на вуглях (мы называлі яго «прас з душой»), драўляныя качалкі, ўзбівалка і іншыя рэчы. Мы пасядзелі за школьнымі партамі ў музеі, дзе паказана, як вучыліся вясковыя дзеці.

А ў Капылі, дзе нас гасцінна прымалі, дзе для нас іграў народны ансамбль «Капыляне», я здзівілася, што Марыя так добра танцуе. Я расказвала пра кракавяк і паказала кракавяк

хвалюванне і вялікая радасць. Цэлы дзень мы тут хадзілі, здымалі ўсё на фотакамеры. Намі гэтыя дні апекавалася цудоўная маладая жанчына — Таццяна Царук, якая ўсюды вазіла нас на машыне. Я ж ужо маю немалы ўзрост... Дарэчы, калі ў Міры чакаюць замежнага турыста, я павінна сказаць, што перш за ўсё трэба паклапаціцца, каб былі ўсе нармальныя для еўрапейца выгоды для пражывання — ацяпленне, гарачая вада, ванна, туалет — як самае неабходнае. Без гэтага ніякай замкавай экзотыкай яго сюды не зацягнуеш. А мне Мірскі замак бязмерна дарагі, проста

ма-р у тут па-бываюць яшчэ. І ў першы раз, калі прыезджала, і зараз, цалую сцены замка пры сустрэчы. Ён такі прыгожы, так шыкоўна выглядае здалёк і зблізу, проста прыцявае да сябе. Учора мы былі ад яго на вялікай адлегласці, і яго так цудоўна асвятляла сонца, што я зрабіла яшчэ адзін прыгожы здымак. Хацелася б пабольш тут пабыць і больш якасна паздымаць. Тры гады назад я так хуценька тут усё фатаграфавала... Але якое шчасце, што Мірскі замак трапіў у добрыя рукі і што яго рэстаўруюць!

— Ваша выстава — гэта вельмі арыгінальны погляд на Мір і замак, на людзей, на тое, што тут адбывалася ў верасні 2002 года ў Дзень

беларускага пісьменства. Хачу выказаць сваё захапленне вашым талентам фотамастака. Вы ўсё паспелі ўбачыць — і што датычыцца замка і яго шыкоўнай архітэктуры, і царскага турніру, і кірмашу рэчываў, святочны настрой людзей... Усё гэта надзвычай прыгожа, ярка, аптымістычна, прыўзнята і што самае галоўнае — зусім не падобна на тых здымкі, якія зрабілі да гэтага часу нашы фотаканрэспандэнты. Гэта вашы ўласныя бачанне Міра і Мірскага замка. З любоўю, з захапленнем і вельмі прафесійна, па-мастацку. Дзякуй вам за гэтую выставу і тых даражыя якія вы пакідаеце ў музеі.

— Фатаграфіяй я цікавілася з дзяцінства: увесь час выражала фотаздымкі з часопісаў, рабіла свае самаробныя альбомы, збіраў фатаграфіі артыстаў, штоўкі. Потым купіла фотаапарат і рабіла доўгі час чорна-белыя здымкі, потым каляровыя. Езжу на ўсюкі пленэры, здымаю. Наша Еленгурскае таварыства супраць з аналагічным у Германіі і Чэхіі, і мы ездзім туды а яны да нас. Вельмі цікава бываюць пленэры і выставы. Выстава «Сустрэча ў Міры» экспанавалася ў Польшчы ў 2003 годзе. А ўвогуле маёй работы былі на выставах у Японіі і Амерыцы. Вельмі люблю фатаграфаванне. Гэта вялікая асацола. І люблю раздаваць здымкі людзям на памяць.

Працяг будзе.
Гутарыла
Рэгіна ГАМЗОВІЧ
НА ЗДЫМКАХ: Іаланта Вільконьска ў Мірскай замку; выставу фатаграфавала Іаланта Вільконьскай адрадавае дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзімір ПРАКАПЦОЎ; выстава; партрэт маці — падарунак Іаланты Мірскай; пабач — Марыя СВЯТАПОЛК-МІРСКАЯ
Фота аўтара і Аляксандра СНАПКА

адводнае плаванне

Плыўцы-амфібіі

ШТО ТАКОЕ ПАДВОДНАЕ ПЛАВАННЕ?

Падводны спорт у Беларусі пачаў развівацца з 1958 года і прадстаўлены такімі раздзеламі плавання, як плаванне ў ластах, падводнае спартыўнае арыентаванне, трохбор'е (падводная стральба, плаванне з ақвалангам і нырванне), а таксама культывіравалася падводнае паляванне на рыбу і стральба па мішэнях. Не так даўно з'явіўся новы від падводнага плавання — дайвінг.

Да 90-ых гадоў мінулага стагоддзя падводны спорт у Беларусі быў прадстаўлены камандамі кожнай вобласці. Зараз спартсменаў-падводнікаў рыхтуюць толькі ў двух аддзяленнях па плаванні: мінскай і наваполацкай дзіцяча-спартыўных школах. У Мінску трэнерамі Ірынай і Георгіем Дэранчукамі падрыхтавана сем майстроў спорту міжнароднага класа: Аляксей і Андрэй Аляшкевічы, Сяргей Карунец, Іван Міхалковіч, Дзмітрый Лебядзевіч, Андрэй Ханкевіч і Алена Ашэйчык. У Наваполацку трэнерам Віктарам Стрэмяковым выведзены ў майстры спорту міжнароднага класа тры спартсмены: Юрый Тымчанка, Вікенцій Шэлег і Ірына Камозка. Вось гэтыя дзесяць чалавек і прадстаўляюць зборную Беларусі ў свеце. Усе яны з'яўляюцца пераможцамі і прызёрамі этапаў Кубка свету і фіналаў Кубка свету.

ЯК СТАНОВЯЦЦА ЧЭМПІОНАМІ

Падводнае плаванне — ранні від спорту. Займацца ім трэба пачынаць з 5-6 гадоў. Спачатку будучага спартсмена вучаць трымацца на вадзе, але ўжо на першым годзе трэнер дае азы падводнага плавання: дзеці ныраюць на маленькіх адрэзках, затрымліваюць дыханне, плаваюць са спецыяльным інвентарам — у ластах і з трубкамі. У канцы першага года навучэнцы ў маленькіх басейнах плаваюць з ақвалангамі. На першым і другім гадах дастаткова займацца плаваннем два разы на тыдзень. На трэцім — абавязкова трэніравацца тры разы на тыдзень па дзве гадзіны. Спартсмены-міжнароднікі займаюцца кожны дзень.

Для больш эфектыўных заняткаў спартсмен можа вучыцца ці ў Рэспубліканскім вучылішчы алімпійскага рэзерву, ці ў спецыяліза-

ваных спартыўных школах, дзе ёсць магчымасць трэніравацца два разы на дзень, раніцай і ўвечары.

Усякі спорт трымаецца на базавых відах. Таму плыўцы павінны займацца плаваннем і бегам, рэгулярна наведваць трэнажорную залу, выконваць імітацыйныя практыкаванні. Дадаткова для агульнай выносливасці можна займацца баскетболам, здваць кросы.

На жаль, беларускія спартсмены з-за фінансавых прычын не маюць магчымасці часта выязджаць на міжнародныя спаборніцтвы. Гэты недахоп трэнеры стараюцца кампенсавать спаборніцтвамі ў краіне. Кожны тыдзень праводзяцца курсоўкі — першы, самы малы кантрольны старт (праверка плыўцоў на хуткасць і выносливасць). Затым праводзяцца спаборніцтвы паміж выхаванцамі спецыялізаванай дзіцяча-юнацкай спартыўна-тэхнічнай школы ДТСААФ па водных відах спорту, першынствы і чэмпіянаты горада Мінска і Наваполацка, абласныя спаборніцтвы. Кожны год праходзіць першынство Рэспублікі Беларусь па плаванні ў ластах, пасля якога лепшыя ўдзельніча-

З ГІСТОРЫІ ПАДВОДНАГА ПЛАВАННЯ

У мінулым годзе мінскай спецыялізаванай дзіцяча-юнацкай спартыўна-тэхнічнай школе ДТСААФ па водных відах спорту споўнілася 25 гадоў. За гэты час у школе было падрыхтавана 15 майстроў спорту міжнароднага класа, 111 майстроў спорту, 191 кандыдат у майстры, 300 першарэзраннікаў і больш як паўтары тысячы спартсменаў-разраднакаў.

Самыя высокія дасягненні ў падводным плаванні прыйшліся на 70-80-ыя гады мінулага стагоддзя. Зборнай Беларусі ў той час кіравалі заслужаныя трэнеры Валерый Папоў і Алег Някрасаў. Імі былі падрыхтаваны майстры спорту міжнароднага класа Вера Зборшчык, Любоў Говарава, Таццяна Назарава, Ірына Бурая, Віктар Шэўкоў, Канстанцін Нікіцін. Усе яны прызёры чэмпіянатаў Еўропы і свету. Сярод іх асабліва трэба адзначыць чэмпіёнку свету Любоў Говараву, чатырохразовую чэмпіёнку Еўропы і свету Ірыну Бурую, якая ўстанавіла восем сусветных рэкордаў.

Першы чэмпіят свету, у якім прымала ўдзел зборная Саветскага Саюза, адбыўся ў Ганове-

ры (ФРГ) у 1976 годзе. Сярод 21 члена каманды СССР былі чатыры беларускія спартсменкі — Вера Зборшчык, Любоў Говарава, Таццяна Назарава, Ірына Бурая. Зборная ў гэтым саставе ўстанавіла два сусветныя рэкорды.

Сёння ў Беларусі няма магчымасці трымаць дарослых спартсменаў на прафесійнай аснове: існуюць толькі дзіцячыя спартыўныя школы. У саветскія часы ў развіцці падводнага спорту была зацікаўлена армія, аказвала фінансавую падтрымку. Ваенныя акругі атрымлівалі балы за дасягнутыя вынікі, таму каманда Саветскага Саюза і была мацнейшай у свеце. Зараз жа плыўцы вырастаюць, атрымліваюць адукацыю, спецыяльнасць і пакідаюць спорт. Пакуль у Беларусі падводнае плаванне не развіваецца належным чынам. З-за недастатковага фінансавання па-ступова сыходзіць да нуля спартыўнае арыентаванне, засталася толькі хуткаснае плаванне і нырванне.

ПРАБЛЕМЫ

Вялікія цяжкасці ўзнікаюць з тэхнічным інвентарам для плыўцоў-падводнікаў: ласты, моналасты і трубка даводзіцца купляць у Расіі, Украіне, Германіі ці Венгрыі або рабіць самім, што патрабуе сродкаў і часу. А ўсё з-за таго, што існуе раздзяленне відаў спорту на алімпійскія і неалімпійскія. Падводнае плаванне прызнана Алімпійскім камітэтам, але пакуль яно не ўключана ў праграму гульніаў. Таму і адносіны да яго не вельмі ўважлівыя.

Бліжэйшая перспектыва. У мінулым годзе перад Алімпіядай, якая праходзіла ў Афін, была зроблена спроба ўключыць падводнае плаванне ў праграму гульніаў. Пакуль гэта не атрымалася, але шанскі ішчэ ёсць. Наступныя гульні адбудуцца ў Пекіне, а Кітай — вельмі моцная краіна ў падводным спорце. Таму кітайцы зацікаўлены ў тым, каб плаванне было ўключана ў праграму. Калі так, то і для беларускіх плыўцоў сітуацыя можа змяніцца да лепшага.

БЛІЖЭЙШАЯ ПЕРСПЕКТЫВА

Качырына НЕМАГАЙ. НА ЗДЫМКАХ: зборная мінскай дзіцяча-спартыўнай школы; трэнеры Ірына і Георгій ДЭРАНЧУКІ з шматразовым пераможцам этапаў Кубка свету Паўлам БЕЛІКАВЫМ (у цэнтры).

Футбол

Шатландскі дэсант у Мінску

Футбалісты маладзёжнай зборнай Беларусі (узрост спартсменаў да 21 года) правялі 7 чэрвеня чарговыя адборачныя матчы чэмпіяната Еўропы супраць каманды Шатландыі.

Гульня, якая праходзіла пад моцным дажджом на сталічным стадыёне "Трактар", скончылася з лікам 3:2 на карысць зборнай Беларусі. Галы ад нашай каманды забілі Леанід Ковель, Аляксандр Сташчанок і Міхаіл Афанасьеў.

У гэтыя дні дэсант шатландскіх футбольных балельшчыкаў высадзіўся ў Мінску. Па дадзеным праваахоўных органаў, пакуль шатландскія футбольныя фанаты не прынеслі турбот.

Яны спакойна гулялі па вуліцах беларускай сталіцы, прыцягваючы ўвагу мінчан своеасаблівай нацыянальнай мужчынскай вопраткай — спадніцамі-кітэмі.

Фота БелТА.

**Гран-пры фестывалю
"Славянскі вянец"
атрымаў спектакль
тэатра Беларускай арміі**

Пераможцам міжнароднага тэатральнага фестывалю "Славянскі вянец", які завяршыўся ў Маскве, стаў спектакль Драматычнага тэатра Беларускай арміі з Мінска. Пастаноўка па п'есе драматурга Аляксея Дударова "Ты памятаеш, Алёша" удастоена Гран-пры форуму.

Лаўры пераможцы ў намінацыі "Лепшая мужчынская роля" дасталіся акцёру Глебу Багаеўскаму, што выступіў у спектаклі "Ноч Гельвера", які прадставіў тэатр з Магілёва.

Федэральнае агенцтва па культуры і кінематаграфіі Расіі адзначыла таксама пастаноўку "Метамарфозы" Авідзія Народнага тэатра горада Шпіт (Македонія).

**Дні беларускіх СМІ
пройдучь у
Новасібірску, Ніжнім
Ноўгарадзе і Маскве**

Аб гэтым паведаміла першы намеснік міністра інфармацыі рэспублікі Лілія Ананіч. Прапогам серыі такіх мерапрыемстваў сталі Дні беларускіх СМІ ў Калінінградзе і Калінінградскай вобласці Расійскай Федэрацыі. Расійскія СМІ былі прадстаўлены на 9-й міжнароднай спецыялізаванай выставе "СМІ ў Беларусі". Творчыя паездкі беларускіх журналістаў з'яўляюцца крокам у адказ.

**У ходзе галасавання на
"Еўрабачанні-2005"
беларусы адправілі
больш за 40 тысяч SMS**

SMS-галасаванне ў Беларусі ў рамках конкурсу "Еўрабачанне-2005" прадэманстравала рэкордную актыўнасць мабільных тэлеглядачоў, паведамляе CellNews. Па дадзеных расійскай кампаніі SMS Media Solutions, якая выступіла партнёрам Еўрапейскага вшчальнага саюза, у ходзе першага ў гісторыі краіны нацыянальнага SMS-галасавання было апрацавана больш як 40 тысяч паведамленняў, і, такім чынам, устаноўлены рэкордны арыенцір SMS-трафіка для рэспублікі.

"Як і ў мінулым годзе, Еўрапейскі вшчальны саюз высока ацаніў якасць нашай працы, — гаворыць Дзмітрый Паўлючэнкаў, дырэктар па маркетынгу кампаніі SMS Media Solutions. — Нам асабліва прыемна, што рэкордныя вынікі першых у агульнанацыянальным маштабе SMS-галасавання ў Беларусі, так і ў Расіі, дазваляюць меркаваць не толькі аб якасці паслуг нашай кампаніі, але і аб узроўні развіцця рынку медыя-інтэгрываных паслуг абедзвюх краін".

Падрыхтавала Яна ГОМАН.

Пасляслоўе да фестывалю ў Маладзечне

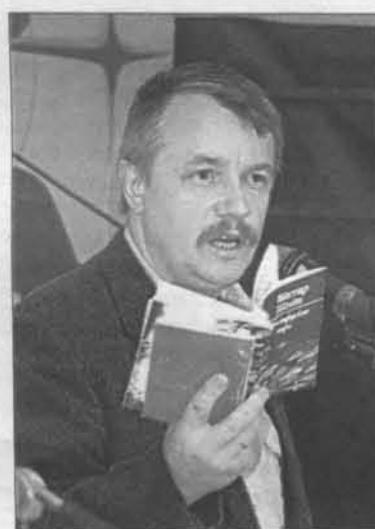

**Свята беларускага слова і песні —
унікальнае і традыцыйнае**

Фестываль у Маладзечне мае дзве процілеглыя, здавалася б, якасці. Ён для Беларусі і унікальны, і традыцыйны. Сёлета Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ладзіўся восьмы раз. Яго нязменны мастацкі кіраўнік — народны артыст Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, прафесар Міхаіл Фінберг. Гэта адзіны пасля "Славянскага базару ў Віцебску" фестываль, які знаходзіцца пад патранатам Прэзідэнта Беларусі. VIII Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі арганізавалі Міністэрства культуры, Мінскі аблвыканкам, Маладзечанскі гарвыканкам, Белтэлерадыёкампанія і Дзяржаўны канцэртны аркестр Беларусі.

Унікальнасць фестывалю ў яго маштабнасці, падкрэсленай беларускасці. У час, калі на эстрадзе пануе руская мова, беларускамоўе маладзечанскага фестывалю заслугоўвае самай высокай адзнакі. Маэстра Фінберг напярэдадні фестывалю нават жартуючы паабяцаў, што ніводнага слова па-руску са сцэны глядачы не пачуюць. Ён выканаў гэта абяцанне, як і яшчэ адно — сёлета, як і заўсёды ў Маладзечне, быў крывы гук і спеў. Ніколі тут не выкарыстоўвалі фанэграму і заслужана гэтым ганарацца. Ды і навошта яна патрэбная, калі музыкі ў аркестры адметныя, а спевакі маладыя, галасістыя і вельмі, я б сказала, адданыя таму, што робяць на сцэне.

Больш за 580 чалавек узялі ўдзел у фестывалі "Маладзечна-2005" — салісты, кампазітары, паэты, артысты мастацкіх і народных калектываў. Для аматараў народнай творчасці сапраўдным падарункам стала выступленне Нацыянальнага акадэмічнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.Цітовіча. Ягонаму кіраўніку, апантанаму творцу, улюбёнаму ў народную музыку прафесару Міхасю Дрынеўскаму быў уручаны Ганаровы знак Міністэрства культуры за асабісты ўклад у развіццё культуры. Ціка-

ва, што канцэрт хору адбываўся ў Палацы культуры, які ўяўляе сабой прыгожае сучаснае збудаванне: там 820 месцаў і шмат выгод. Маладзечанцы і, канешне, Уладзімір Даніленка, архітэктар будынка, ганарацца сваім Палацам. Асноўная ж дзея фестывалю адбывалася на адкрытай пляцоўцы, дзе было каля 5000 месцаў. Квіткі набываліся за ўмоўны кошт (каля 1000 рублёў). Яны наогул прадаваліся хутчэй для парадку. З апошнім у горадзе, дарэчы, было ўсё як належыць. Нена-

дакучлівая, але строгая ахова. І прыбраныя з самай раніцы пасля канцэртаў і гулянняў вуліцы. Адметнасць фестывалю — дзве прэм'еры. Шасцідзесяцігоддзю Перамогі была прысвечана тэатралізаваная дзея "Ішла вайна народная". У ёй прагучала 36 песень, створаных беларускімі кампазітарамі на вершы беларускіх паэтаў. Падзеяй фестывалю стала праграма "Быў, ёсць, буду", складзеная з песень на вершы Уладзіміра Караткевіча. Міхаіл Фінберг

падкрэсліў, што ганарыцца тым, што менавіта ягоны калектыв стаў першым, хто "выканаў такую праграму на выдатнае ўзроўні беларускага паэта". Акрамя 32 музычных твораў сучаснага беларускага кампазітараў, праграма ўключае запісы галасу народнага музыканта: Белтэлерадыёкампанія прадставіла са сваіх фондаў хвілін запісу Уладзіміра Караткевіча. Ягонныя вершы чыталі сучасныя беларускія паэты.

Яшчэ адна прыкметная асаблівасць фестывалю — аўтарскі канцэрт кампазітара Алега Елісавіча, які называўся "Маладзечна мой дом". Белтэлерадыёкампанія праданавала глядачам праграму ўдзелам зорак беларускай культуры "Беларуская калекцыя".

Паэты ж, акрамя ўдзелу ў фестывалі ў якасці аўтараў і выканаўцаў вершаў У.Караткевіча, суаўдзельнічалі з чытачамі і прэзентавалі кнігу твораў паэтаў Маладзечанскага краю "Прызнанне ў любові і каханні". Зборнік багата ілюстраваны графікамі Уладзіміра Караткевіча і складаецца з вершаў аўтараў.

З 1993 года, калі ў Маладзечне ўпершыню прагучалі пазыўны фестываль, сапраўды шмат змянілася. Новыя выканаўцы, музыкі і праграмы. Новыя песні.

Застаецца нязменным тым, што было на гэтым фестывалі заўсёды — душэўнасць. Можна сказаць, што ёсць ягонае унікальнае традыцыйнасць адначасова.

Музыкі ўсе гэтыя гады выконвалі густ слухачоў і падрыхтавалі ў горадзе сваю аўдыторыю, складаецца яна з тых, хто любіць роднае слова і любіць песню.

Алена СПАСОК
Маладзечна — Мінск
НА ЗДЫМКАХ: спявае Талчэ
ГРАМОВІЧ; аркестр
кіраўніцтвам Міхаіла ФІНБЕРГА
"залаты голас" Беларусі
Петр ЯЛФІМАЎ; паэты
ГАЛЬПЯРОВІЧ (злева) і
БАДАК знаёмыя з народнай
майстрамі; паэты Віктар
Таццяна СІМОНА
Фота Белтэлерадыёкампаніі

"Голас Радзімы"
Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны Індэкс у Беларусі 6552.
Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 2026 экз. Заказ 751. Падпісана да друку
21.06.2005 г. у 12.00.
Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавальніцкім
комплексе Рубрыкай "Ракурс" пазначаны рэкламны матэрыял.
Адрукавана ААТ «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Заводскі
завулак, 3).
Паўночны рэдакцыя і аўтару, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках
«Голасу Радзімы», могуць не супадаць.
© «Голас Радзімы», 2005.